

13. září 2017

ZÁSTUPCI SAMOSPRÁV DISKUTOVALI V SENÁTU O VZDĚLÁVÁNÍ

SPECIFICKÉ ÚKOLY ČESKÉ ŠKOLNÍ INSPEKCE VE ŠKOLNÍM ROCE 2017/2018
INFORMACE O REALIZACI PROJEKTU KOMPLEXNÍ SYSTÉM HODNOCENÍ
TEMATICKÉ ZPRÁVY ČESKÉ ŠKOLNÍ INSPEKCE

Úvodní slovo ústředního školního inspektora

Vážené dámy, vážení pánové,

dostává se Vám do rukou další číslo informačního bulletinu České školní inspekce, který vychází na počátku nového školního roku 2017/2018. Rád bych všem učitelům, ředitelům škol, dětem, žákům a studentům, jejich rodičům i všem dalším, kterých se vzdělávání jakkoli dotýká, popřál, aby byl úspěšný a příjemný.

V uplynulém školním roce Česká školní inspekce navštívila zhruba dva tisíce škol a školských zařízení, ve kterých jsme hodnotili zejména podmínky, průběh a výsledky vzdělávání. Naši školní inspektori a kontrolní pracovníci provedli více než třicet tisíc hospitací. Při výuce sledovali téměř patnáct tisíc učitelů, prošetřili stovky stížností směřujících ke konkrétním záležitostem vzdělávání a výchovy, absolvovali více než pět set konkurzů na ředitele různých druhů škol a školských zařízení. Zaměřili jsme se na průběh jednotných přijímacích zkoušek, závěrečných zkoušek v učebních oborech, maturit či zápisů do

1. ročníků základních škol. Provedli jsme řadu tematických inspekčních akcí, vydali jedenáct samostatných tematických zpráv, komplexně pojednávajících o konkrétních vzdělávacích tématech, a dalších šest právě dokončujeme. Elektronicky jsme testovali výsledky žáků 3. ročníků na více než sedmi stech středních školách – ověřovala se jazyková, přírodovědná a informační gramotnost a také výsledky žáků na úrovni 5. a 9. ročníků v téměř čtyřech tisících základních škol – testovány byly čeština, matematika, cizí jazyk a také další vybrané vzdělávací obory a gramotnosti. Úspěšně jsme zahájili realizaci systémového projektu Komplexní systém hodnocení a podíleli se na velkém množství aktivit, seminářů a konferencí pořádaných našimi partnery. Byli jsme aktivní při podpoře strategického rozvoje vzdělávání v České republice, a to například formou příspěvků k tvorbě a implementaci místních a krajských akčních plánů, pracovali jsme také

v mezinárodním vzdělávacím prostředí v rámci našeho angažmá v expertních skupinách OECD, Evropské komise, UNESCO či Stálé mezinárodní konference inspektorátů. A stejně intenzivně, ve snaze poskytovat komplexní a kvalitativně silné výpovědi o našem vzdělávacím systému a také přispívat ke zvyšování kvality vzdělávání každého dítěte, žáka či studenta, jsme připraveni pracovat také v tomto školním roce, který před několika dny započal.

Na následujících stránkách našeho bulletinu se můžete s některými našimi aktivitami (realizovanými nedávno, aktuálně i perspektivně) podrobněji seznámit.

Příjemné čtení přeje

Úspěšný školní rok 2017/2018

Specifické úkoly České školní inspekce ve školním roce 2017/2018

Mgr. Tomáš Zatloukal
ústřední školní inspektor

Ministr školství, mládeže a tělovýchovy Stanislav Štech schválil dne 18. července 2017 Plán hlavních úkolů České školní inspekce na školní rok 2017/2018. Jeho součástí je kromě stálých úkolů vymezených České školní inspekcí příslušnými ustanoveními školského zákona, úkolů navazujících na inspekční činnost v předchozích obdobích nebo rozvojových úkolů také několik úkolů specificky orientovaných. Ty kromě vnitřních podnětů České školní inspekce reflektují strategické priority, náměty a dokumenty vlády, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy či dalších orgánů veřejné správy. Následující článek tyto specifické úkoly rámcově představuje a uvádí také jejich vazbu na příslušné strategické dokumenty.

Hodnocení čtenářské, matematické a sociální gramotnosti

V rámci inspekční činnosti se Česká školní inspekce zaměřuje zejména na hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání v souladu s požadavky příslušných rámcových vzdělávacích programů, přičemž oblast hodnocení gramotností je nedílnou součástí výpovědi o kvalitě počátečního vzdělávání. Česká školní inspekce hodnotí podporu, dosaženou úroveň a výsledky vzdělávání v 6 vybraných gramotnostech (čtenářská, matematická, sociální, přírodovědná, jazyková, informační), přičemž každý školní rok je hodnocena skupina tří gramotností.

Zaměření na čtenářskou a matematickou gramotnost je v souladu se Záměrem rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti v základním vzdělávání, orientace na sociální gramotnost je důležitým vzdělávacím cílem, který souvisí jak se vzdělávacími obory, tak s kompetencemi nebo průřezovými tématy.

Realizace tohoto úkolu navazuje na výstupy dřívějších inovačních aktivit České školní inspekce i na Koncepční záměry inspekční činnosti České školní inspekce na období 2014–2020, schválené ministrem školství, mládeže a tělovýchovy, hodnocení gramotností pro

střednictvím výběrových šetření České školní inspekce předpokládá také Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, Dlouhodobý záměr rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015–2020 i Implementační plán Strategie celoživotního učení. Protože je zároveň podpora čtenářské a matematické gramotnosti jednou z priorit Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, mohou pravidelně získávaná data přinést informace také o dopadech projektových aktivit.

Součástí tohoto úkolu bude také elektronické zjišťování (testování) dosažené úrovně ve zmíněných gramotnostech u žáků 9. ročníků ZŠ a 2. ročníků SŠ.

Společné vzdělávání a práce asistentů pedagoga

Česká školní inspekce bude v rámci tohoto specifického úkolu navazovat na činnosti realizované v minulém školním roce a sledovat, hodnotit a kontrolovat, jakým způsobem jsou zákonné parametry týkající se implementace společného vzdělávání uplatňovány v praxi a jak se daří principy společného vzdělávání definované školským zákonem naplňovat. Inspekční činnost se bude zaměřovat zejména na

využívání asistentů pedagoga jako klíčového podpůrného opatření pro poskytování podpory třetího a vyššího stupně.

Realizace úkolu je rovněž součástí monitoringu dopadu legislativních změn v této oblasti a také monitoringu dopadu intervencí Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, realizaci předpokládá i Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016–2018. Naplňování úkolu bude zároveň příspěvkem k prioritám Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, které se soustřeďují na snižování nerovností a na práci učitele jako stěžejního předpokladu kvality výuky.

Zápisy do 1. ročníku ZŠ

Korektní průběh zápisů do základního vzdělávání je stěžejním atributem rovného přístupu všech dětí ke vzdělávání. Proto jsou zápisy Českou školní inspekcí každoročně sledovány. Realizace tohoto úkolu souvisí také s implementací společného vzdělávání v kontextu novely školského zákona a jeho provedení předpokládá také Akční plán inkluzivního vzdělávání na období 2016–2018. Systematické sledování zápisů do základních škol je zároveň dlouhodobým požadavkem veřejné ochránky práv.

Kontrola tzv. jednotných přijímacích zkoušek

S účinností k 1. září 2016 došlo v důsledku schválené novely školského zákona k zásadní změně v přijímání ke střednímu vzdělávání v oborech vzdělání s maturitní zkouškou, kdy se od školního roku 2016/2017 koná vždy tzv. jednotná přijímací zkouška z českého jazyka a literatury a z matematiky. Česká školní inspekce bude v rámci realizace tohoto úkolu důsledně kontrolovat dodržování souvisejících předpisů a regulérnost průběhu zkoušek.

Kontrola jednotných závěrečných zkoušek a maturit

Segment středního vzdělávání Česká školní inspekce hodnotí a kontroluje standardně a pravidelně a stejně tak pravidelně provádí i kontrolu organizace a průběhu maturitních zkoušek i jednotné závěrečné zkoušky. Cílem realizace tohoto úkolu je tedy dohlédnout na korektní průběh těchto zkoušek a provést kontrolu toho, zda jsou jejich organizace a průběh v souladu s příslušnými právními předpisy. Realizace úkolu je součástí monitoringu dopadu legislativních změn v této oblasti a vychází z Koncepčních záměrů inspekční činnosti České školní inspekce na období 2014–2020.

Dopady posledního povinného ročníku mateřské školy

V důsledku účinnosti zákona č. 178/2016 Sb., kterým se mění školský zákon, vyvstala mateřským školám a zákonným zástupcům dětí povinnost předškolního vzdělávání pro ty děti, které v příslušném školním roce dosáhnou pátého roku věku. Tato změna může vyžadovat řadu organizačních a dalších opatření ze strany mateřských škol. Úkolem České školní inspekce tedy bude identifikovat hlavní dopady uvedeného zákonného opatření, zejména na fungování mateřské školy, její organizační a personální zajištění a výchovně-vzdělávací činnosti.

Vzdělávání ve školách s vysokou mírou neúspěšnosti ve společné části maturitní zkoušky

Cílem realizace tohoto úkolu je důsledně posoudit kvalitu a efektivitu vzdělávání v těch středních školách, jejichž žáci jsou při maturitních zkouškách dlouhodobě neúspěšní. Realizace tohoto úkolu započala již ve školním roce 2016/2017, je součástí monitoringu dopadu legislativních změn v této oblasti a vychází z Koncepčních záměrů inspekční činnosti České školní inspekce na období 2014–2020.

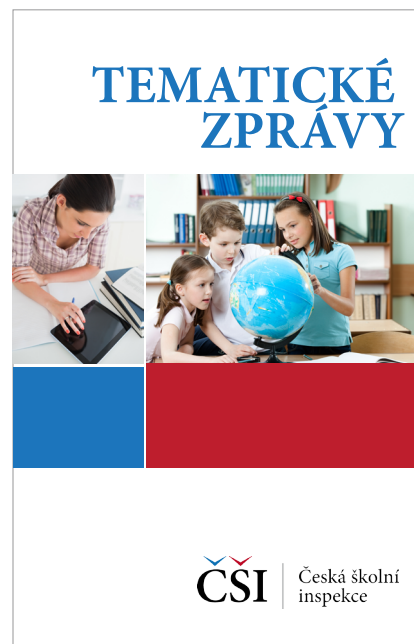
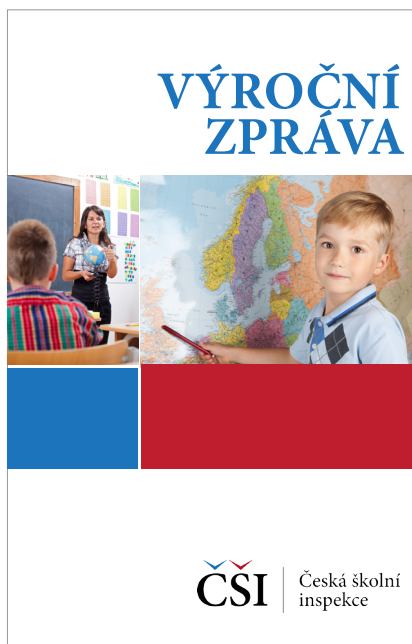
Vliv využívání technologií na efektivitu výuky

V současné informační společnosti stále narůstá potřeba využívání moderních technologií ve všech oblastech života a tento proces se samozřejmě nevyhýbá ani oblasti vzdělávání. Řada analýz došla k závěru, že vyšší intenzita využívání ICT nástrojů ve vzdělávání sama o sobě automaticky neznamená zlepšení výsledků žáků. Proto budou v rámci tohoto specifického úkolu podrobněji analyzovány dostupné údaje o využívání ICT nástrojů ve vzdělávání s cílem

zmapovat pedagogické postupy, které mají potenciál přispět ke kvalitnější výuce s ohledem na motivaci žáků, spolupráci žáků, výsledky žáků apod. Analyzovány budou mimo jiné také otázky na využívání ICT, které jsou obsaženy v dotaznících mezinárodních šetření TIMSS a PISA. Analýza bude volně navazovat na zjištění ze sekundární analýzy, kterou Česká školní inspekce zpracovala v roce 2016 z dat získaných během šetření ICILS 2013 a PISA 2012.

Mediální výchova

Mediální výchova je koncipována jako jedno z průřezových témat řady rámcových vzdělávacích programů. Tam, kde mediální výchova není jako průřezové téma explicitně uváděna, jsou výstupy součástí vzdělávacích oblastí, kompetencí či výchov. Pro uplatnění jednotlivce ve společnosti je důležité umět zpracovat, vyhodnotit a využít podněty, které přicházejí z okolního světa. Média se stávají důležitým socializačním faktorem, mají výrazný vliv na chování jedince a společnosti, na utváření životního stylu a na kvalitu života. Zaměření inspekční činnosti bude orientová-

Souhrnné závěry a zjištění z realizovaných úkolů budou představeny ve výroční zprávě a příslušných zprávách tematických.

no na tuto problematiku komplexně a bude postihovat všechny významné aspekty, jako je organizace vzdělávání v mediální výchově, začlenění do školních vzdělávacích programů a vazby na jiné předměty, jako jsou formy a metody mediální výchovy realizované ve výuce, kvalifikovanost učitelů, kteří se na mediální výchově podílejí, aprobovanost výuky a další podmínky škol pro výuku či aktivity žáků související s mediální výchovou (školní časopisy, webové žákovské stránky, audiovizuální tvorba apod.). I v tomto případě bude realizace úkolu doplněna o výběrové zjišťování výsledků žáků 9. ročníků ZŠ a 2. ročníků SŠ.

Závěr

Jádro realizace jednotlivých specifických úkolů bude spočívat zejména v získávání a analýze informací z prezenční inspekční činnosti ve školách, z dotazníků zadávaných ředitelům, učitelům, asistentům pedagoga a žákům, v rámci specifických úkolů zaměřených na hodnocení gramotností a vzdělávání v tématech mediální výchovy budou analyzovány také výsledky výběrových testování žáků 9. ročníku ZŠ a 2. ročníku SŠ. Prováděny budou také hospitace, řízené rozhovory s vedením škol, pedagogickými pracovníky i žáky, analyzována bude relevantní školní dokumentace. V případě testů použitých pro výběrové zjišťování výsledků žáků bude součástí příprav vedle oponentního posuzování také pretestace, poskytující potřebné základní psychometrické parametry použitých testových položek. Výstupem na úrovni školy budou inspekční zprávy, případně protokoly o kontrole, na úrovni systému pak samostatné tematické zprávy či příslušné kapitoly ve výroční zprávě České školní inspekce. ◀

Pozn.: Plán hlavních úkolů České školní inspekce na školní rok 2017/2018 je ke stažení [-zde-](#).

Projekt Komplexní systém hodnocení v prvním půlroce

Ing. Miroslava Debnárová
kancelář náměstka ústředního školního inspektora

K 1. únoru 2017 zahájila Česká školní inspekce realizaci individuálního projektu systémového Komplexní systém hodnocení (více info [-zde-](#)), a v těchto dnech tedy má za sebou již půlroční projektovou činnost.

Hned v úvodním období začala vznikat první verze metodických doporučení pro intenzivnější využívání modelu tzv. kvalitní školy a z něj vycházejících kritérií hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání, probíhala příprava prvních příkladů inspirativní praxe konkrétních škol, které mohou být ve vybraných hodnotících kritériích České školní inspekce inspirací pro ostatní. Proběhlo také několik přípravných sběrů dat pro mezinárodní šetření výsledků vzdělávání (v roce 2018 bude proveden hlavní sběr dat pro PISA 2018 a TALIS 2018, následující rok pro TIMSS 2019) a s tím spojené činnosti (spolupráce se školami, ověřování aplikace pro elektronické testování, příprava manuálů, národní monitoring kvality průběhu testování, zpracování zpětné vazby k průběhu, vyhodnocování testových úloh apod.). Také tyto činnosti totiž naplňují principy většího propojování externího a interního hodnocení škol a školských zařízení, což je důležitým cílem projektu.

Začaly také práce na tvorbě nových metod, postupů a nástrojů pro hodnocení klíčových kompetencí, ustanoveny byly odborné týmy pro každou sledovanou vzdělávací oblast, probíhal systematický sběr podkladů pro analýzu hodnocení klíčových kompetencí v zahraničních systémech.

S cílem dobudovat systém vyhodnocování socioekonomického a teritoriálního zázemí žáků a škol, které je podkladem potřebným pro komplexní posouzení zajištění rovného přístupu ve vzdělávání i posouzení efektivnosti vzdělávací soustavy jako celku, byly v uvedeném období vytvářeny metodiky pro získávání vyhlášek o školských obvodech a probíhal jejich přenos a mapování do GIS systémů. Pozornost byla věnována úpravám znění kritérií hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání, která se podrobně věnují podpoře žáků při vzdělávání (rovné příležitosti).

S cílem poskytovat synergické výpovědi o kvalitě vzdělávání a nabízet interpretace dat z různých úhlů pohledu byly v uplynulém období připravovány podkladové materiály pro zpracování sekundárních analýz z mezinárodních šetření PISA 2015 a TIMSS 2015.

V rámci procesu vzdělávání pedagogů pro práci s projektovými výstupy byly vytvořeny podkladové, metodické a koncepční dokumenty pro realizaci prvního vzdělávacího programu zaměřeného na inspiraci pedagogických pracovníků pro zkvalitňování výuky matematiky a přírodovědy s využitím didaktického potenciálu uvolněných testových úloh z mezinárodního šetření TIMSS 2015. ◀

| Česká školní inspekce diskutovala se zástupci fakult připravujících učitele

Ve středu 31. května 2017 se na ústředí České školní inspekce sešli zástupci deseti projektů realizovaných vysokými školami, které získaly podporu z výzvy Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, zaměřené na rozvoj klíčových kompetencí v rámci oborových didaktik, průřezových témat a mezipředmětových vztahů. Toto setkání bylo realizováno v rámci individuálního projektu systémového Komplexní systém hodnocení, jehož realizátorem je Česká školní inspekce.

Ing. Dana Pražáková, Ph.D.

kancelář ústředního školního inspektora

Záměrem bylo sdílet a propojovat zkušenosti z realizace různých projektů, čerpat náměty pro práci České školní inspekce a také formulovat doporučení pro zástupce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Pozvání České školní inspekce přijalo více než třicet hostů působících v rámci fakult připravujících učitele např. na pražské Univerzitě Karlově, Masarykově univerzitě v Brně, Univerzitě Palackého v Olomouci, Ostravské univerzitě v Ostravě, Západočeské univerzitě v Plzni nebo Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích.

Ve své úvodní prezentaci vyjádřil ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal zájem dále prohlubovat spolupráci mezi Českou školní inspekcí a fakultami připravujícími učitele, neboť ze setkávání akademiků, učitelů z praxe a zástupců České školní inspekce mohou vzejít důležité inspirace a podněty pro všechny zúčastněné (v případě České školní inspekce např. v oblasti zvyšování kompetence inspekčních pracovníků vyhodnocovat adekvátnost a účinnost metod rozvíjení a hodnocení klíčových kompetencí).

Poznatky ze setkání budou díky přítomnosti zástupců koncepčního oddělení, které na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy připravuje výzvy pro oblast regionálního školství v rámci Operačního pro-

Zleva: ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal, manažerka projektové spolupráce za ČŠI Dana Pražáková a koordinátorka projektové spolupráce za ČŠI Jaroslava Simonová.

gramu Výzkum, vývoj a vzdělávání, také důležitým zdrojem zkušeností pro přípravu dalších výzev cílených na fakulty připravující učitele.

Hlavním tématem setkání pak byla diskuze nad pojetím tzv. společenství praxe, která mohou mít nejrůznější podobu. Cílem společenství praxe v těchto projektech je propojovat aktuální poznatky pedagogického výzkumu s potřebami učitelů z mateřských, základních a středních škol, tedy sblížovat činnosti akademické sféry a pedagogické praxe. Zároveň by "společenství praxe" mělo stimulovat dialog mezi oborovými didaktiky navzájem a také mezi oborovými didaktiky, obecnými didaktiky a psychology.

V první části diskuse účastníci sdíleli své zkušenosti z úvodních fází

činnosti "společenství praxe" uvnitř jejich konkrétních projektů. Vedle popisu problémů plynoucích ze znění a výkladu výzvy také sdíleli první dobré zkušenosti s novými formáty spolupráce mezi zástupci fakult a učiteli ze škol. Diskuse ukázala, že sdílení poznatků otevírá prostor pro vzájemnou inspiraci, ale také pro rozvoj teoretického rámce a s ním spojené terminologie důležité pro tvůrčí dialog všech zapojených akterů.

Česká školní inspekce bude v navázaném dialogu pokračovat, a to nejenom ve formátu podobných větších akcí, ale také při setkáních pracovního charakteru, které se budou zaměřovat na jednotlivé dílčí aspekty. ◀

| Česká školní inspekce spolupořádala konferenci k datům z mezinárodních šetření

Ve dnech 26. až 30. června 2017 se v Praze uskutečnila 7. mezinárodní konference IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement, Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků vzdělávání), kterou spolupořádaly Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy a Česká školní inspekce.

Mgr. Hana Novotná, M.A.

kancelář náměstka ústředního školního inspektora

Hlavními tématy konference byly metodiky mezinárodních šetření, jejich výsledky a interpretace dat získávaných z šetření TIMSS, PIRLS, ICILS a ICCS. Konference se zúčastnilo přes 180 hostů z více než 40 zemí světa.

Vlastní konferenci předcházely dvoudenní workshopy zaměřené přímo na práci s daty. Jejich účastníci diskutovali nad statistikou v rámci mezinárodních šetření a zaměřovali se také na naplnění zájmu jed-

notlivých národních politik právě v kontextu mezinárodních šetření. Ve středu 28. června 2017 byl pak vystoupením i státního tajemníka v Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy Jindřicha Fryče, ústředního školního inspektora Tomáše Zatloukala a děkana Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy Michala Nedělký slavnostně zahájen hlavní program konference.

V průběhu konference byli účastníci rozděleni do tematicky zamě-

řených sekcí, věnujících se specificky jednotlivým šetřením. V rámci jednání těchto sekcí probíhaly četné diskuse a představeny byly také příklady inspirativní praxe. Všichni účastníci konference i workshopů získali důležitou zpětnou vazbu, využitelnou jak pro svou vlastní práci, tak k analýze dat v kontextu svých zemí. Zároveň jim byla poskytnuta nejnovější informace k sestavování národních zpráv z jednotlivých mezinárodních šetření. ◀

Slavnostní zahájení konference na půdě Univerzity Karlovy.

Zleva: státní tajemník v MŠMT Jindřich Fryč a ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal.

Účastníci konference na půdě Univerzity Karlovy.

Zástupci organizačního týmu konference.

Úvodní setkání interní oponentní skupiny projektu Komplexní systém hodnocení

Povinnou součástí všech systémových projektů je také tzv. interní oponentní skupina, která by měla zajistit průběžný proces hodnocení kvality zpracovávaných projektových výstupů. Tvoří ji externí odborníci na témata, která jsou v projektu řešena. Jmenný seznam těchto oponentů se předkládá již v rámci projektové žádosti a je důležitým kvalitativním ukazatelem při schvalování projektů. V srpnu 2017 byla zahájena činnost interní oponentní skupiny i v rámci realizace individuálního projektu systémového Komplexní systém hodnocení.

Mgr. Radovan Bogdanowicz

ředitel odboru hodnocení vzdělávací soustavy

Oponentní skupinu projektu Komplexní systém hodnocení tvoří děkan Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně doc. PhDr. Jiří Němec, Ph.D., akademický ekonom a analytik vzdělávání doc. Ing. Daniel Münich, Ph.D. z CERGE-EI, děkan Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně prof. PhDr. Milan Pol, CSc., prof. PhDr. Eliška Walterová, CSc. z Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, ředitel Gymnázia Uherské Hradiště doc. RNDr. Zdeněk Botek, CSc. a ředitel Masarykovy střední školy chemické v Praze Ing. Jiří Zajíček, který je zároveň předsedou Unie školských asociací CZESHA.

Úvodní jednání interní oponentní skupiny se uskutečnilo v úterý **11. července 2017** na ústředí České školní inspekce. V jeho úvodu vystoupili ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal a náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys s prezentací koncepce a priorit České školní inspekce, forem metodické podpory, kterou Česká školní inspekce školám, školským zařízením a dalším aktérům v počátečním vzdělávání poskytuje, a vybraných informací týkajících se hodnocení kvality a efektivity počátečního vzdělávání. Následovalo představení jednotlivých individuálních pro-

jektů systémových a pozice projektu Komplexní systém hodnocení mezi nimi a poté prezentace obsahového zaměření a stěžejních výstupů jednotlivých věcných klíčových aktivit přednesená jejich manažery, jimiž jsou akademický pracovník Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze PhDr. Martin Chvál, Ph.D. (propojování externího a interního hodnocení), Mgr. Tomáš Pavlas z odboru hodnocení vzdělávací soustavy České školní inspekce (hodnocení klíčových kompetencí), ředitel Ústavu výzkumu a rozvoje vzdělávání Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze PhDr. David Greger, Ph.D. (monitoring spravedlivos-

ti), akademičtí pracovníci Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci doc. PhDr. Tomáš Lebeda, Ph.D. a doc. Mgr. Daniel Marek, M.A., Ph.D. (analýzy inspekčních dat), Mgr. Hana Novotná, M.A. z kanceláře náměstka ústředního školního inspektora (implementace výstupů, vzdělávání, informační setkání) a Ing. Dana Pražáková, Ph.D. z kanceláře ústředního školního inspektora (spolupráce mezi projekty). Jednání bylo zakončeno diskuzí o jednotlivých problematikách, které jsou Českou školní inspekcí v rámci projektu Komplexní systém hodnocení řešeny. ◀

Jednání členů interní oponentní skupiny se zástupci České školní inspekce.

| Zjišťování výsledků žáků ve vybraných gramotnostech a mediální výchově

Ve dnech 13. až 24. listopadu 2017 provede Česká školní inspekce další ověřování výsledků žáků v počátečním vzdělávání. To se ve školním roce 2017/2018 zaměří na žáky 9. ročníků ZŠ a 2. ročníků čtyřletých SŠ a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií. Ověřovanými oblastmi bude čtenářská, matematická a sociální gramotnost a témata související s mediální výchovou. Do vzorku je zařazeno cca 600 základních škol a cca 600 škol středních, v každé škole budou zjišťovány výsledky žáků pouze v jedné z uvedených oblastí.

PhDr. Ondřej Andrys, MAE
náměstek ústředního školního inspektora

Proč se ověřují výsledky vzdělávání

Cílem každoročního ověřování výsledků žáků je poskytnout žákům, jejich rodičům, školám i státu relevantní informaci o výsledcích vzdělávání. Zjišťování totiž ověřuje míru dosažení vybraných očekávaných výstupů podle příslušných RVP. Získané informace tak jsou nejen zpětnou vazbou pro žáky a jejich rodiče (objektivní informace o míře získaných vědomostí a dovedností), ale také důležitým hodnoticím nástrojem pro školy (vlastní hodnocení efektivity vzdělávání) a zdrojem datových podkladů velmi dobře využitelných např. pro případné úpravy kurikulárních dokumentů (zejména z pohledu sledování, hodnocení a případných úprav cílů základního vzdělávání).

Co výsledky řeknou o kvalitě vzdělávání

Výsledky testování samy o sobě samozřejmě nikdy neřeknou, zda je daná škola či výuka v této škole dobrá, nebo špatná. Výsledek v testu nevypovídá ani o tom, jak dobrý je v tom či onom předmětu konkrétní žák nebo třída. Na to testy postihují příliš úzké spektrum vzdělávacích cílů. Z výsledků však bude možné vyčíst důležité informace o tom, která z témat zahrnutých v testech jsou žáci schopni řešit lépe a která hůře, a promítnout pak tyto informace do

budoucí výuky. Na úrovni vzdělávacího systému jsou výsledky výběrového zjišťování např. významným indikátorem správnosti nastavení výstupů v příslušném RVP, podkladem pro hodnocení efektivity vzdělávání nebo zdrojem důležitých podnětů pro didaktiky jednotlivých vzdělávacích oborů.

Kdy a jak

Zjišťování výsledků žáků se tedy uskuteční v termínu **od 13. do 24. listopadu 2017**, určení konkrétních dnů pro realizaci vlastního testování ve škole v rámci výše stanoveného rozpětí zůstává na rozhodnutí ředitele školy. Bude tedy možné, aby všichni žáci řešili testy ve stejný den, stejně tak bude možné testování rozdělit do více dnů, nejpозději však do 24. listopadu 2017 (včetně případných náhradních termínů pro žáky, kteří v den určený školou pro testování chyběli). **Žáci obdrží výsledek svých testů ihned po jejich ukončení, souhrnné výsledky** pak budou k dispozici **po 4. prosinci 2017**. Testy budou částečně přizpůsobeny žákům se speciálními vzdělávacími potřebami, jejich účast však bude dobrovolná a zůstane na rozhodnutí ředitele školy.

InspIS SET

Zjišťování výsledků žáků bude, stejně jako každý rok již od roku

2012, realizováno prostřednictvím inspekčního systému elektronického testování InspIS SET a s využitím testovací aplikace, která se instaluje na každý počítač ve škole (např. v počítačové učebně), pomocí které má být elektronické zjišťování výsledků žáků realizováno.

Školy jsou informovány

Všechny školy, které byly do testovaného vzorku zařazeny, obdržely tuto informaci spolu s prvními instrukcemi, souvisejícími s přípravou tohoto zjišťování, již v polovině června 2017, tak, aby s touto skutečností mohli jejich ředitelé počítat při přípravě školního roku 2017/2018.

Závěr

Ověřování výsledků žáků (testování) ve školním roce 2017/2018 je součástí širší tematické inspekční činnosti, která bude ve vymezených oblastech sledovat také podmínky vzdělávání, průběh vzdělávání a podporu rozvoje jednotlivých gramotností i vzdělávání v mediální výchově. Prezenční inspekční činnost se tak v případě uvedených gramotností uskuteční na vzorcích cca 150 ZŠ a 150 SŠ, v případě hodnocení vzdělávání v tématech mediální výchovy pak na vzorcích cca 50 ZŠ a 50 SŠ. ◀

Česká školní inspekce připravila pro školy přehledné reporty

Mgr. Tomáš Pavlas
oddělení metodik a analýz

Česká školní inspekce v rámci metodické podpory škol a školských zařízení směřující ke zvyšování kvality vzdělávání a s důrazem na podporu propojování externího hodnocení s vlastním hodnocením školy připravila k využití mateřským, základním, základním uměleckým a středním školám a také střediskům volného času tiskové sestavy – reporty, které poskytují detailnější přehledné informace o vybraných aspektech vzdělávání v dané škole či daném školském zařízení a také souhrnné informace pro porovnání se situací ostatních škol či školských zařízení stejného druhu v rámci kraje i České republiky.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Ředitelé výše uvedených druhů škol a školských zařízení tedy mají v informačním systému České školní inspekce InspIS DATA k dispozici následující sadu reportů.

Kriteriální hodnocení (pro MŠ, ZŠ, SŠ, ZUŠ, SVČ)

Report poskytuje informace o výsledcích hodnocení školy/školského zařízení v jednotlivých kritériích hodnocení podmínek, průběhu a vý-

sledků vzdělávání vycházejících z modelu tzv. kvalitní školy a také srovnání se souhrnným hodnocením škol/školských zařízení stejného druhu v rámci příslušného kraje i celé České republiky.

Materiální a prostorové podmínky (pro MŠ, ZŠ, SŠ, ZUŠ, SVČ)

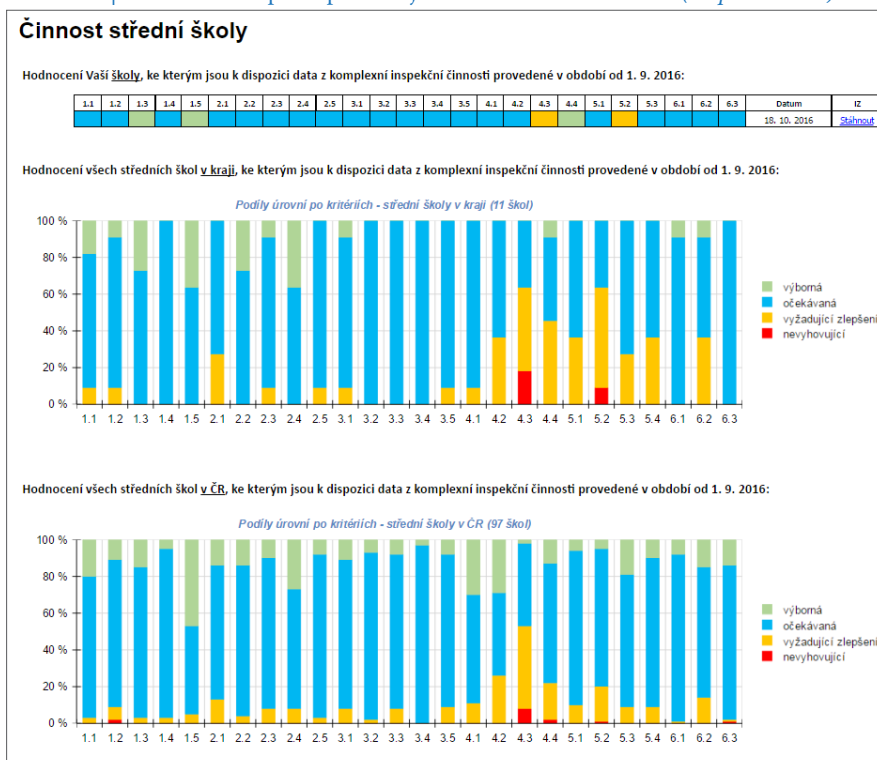
Report poskytuje informace o tom, zda a do jaké míry umožňují materiální a prostorové podmínky na-

plňovat cíle vzdělávání stanovené ve školním vzdělávacím programu dané školy/daného školského zařízení, a nabízí také srovnání se situací škol/školských zařízení stejného druhu v rámci příslušného kraje i celé České republiky.

Porušení předpisů (pro MŠ, ZŠ, SŠ, ZUŠ, SVČ)

Report poskytuje informace o porušení vybraných právních předpisů ve vymezených oblastech ze strany školy/školského zařízení a také srovnání četností porušení daných předpisů ve školách/školských zařízeních stejného druhu v rámci příslušného kraje i celé České republiky.

Obrázek 1 | Ukázka části reportu prezentujícího kriteriální hodnocení (na příkladu SŠ)

Výsledky testování prováděného Českou školní inspekcí

Report poskytuje informace o rozložení výsledků žáků v jednotlivých testováních prováděných Českou školní inspekcí, kterých se daná škola účastnila, a také srovnání se souhrnnými výsledky testovaných žáků ostatních škol příslušného kraje i celé České republiky.

Informace v reportech

Reporty (kromě reportu k testování) **zobrazují informace** z poslední hodnotící a kontrolní činnosti České školní inspekce provedené

v režimu komplexní inspekce v období od 1. září 2016. Pokud v dané škole (nebo její součásti) či v daném školském zařízení nebyla v uvedeném období komplexní inspekční činnost dosud provedena, nezobrazí se příslušné informace za konkrétní školu/školské zařízení, ale pouze souhrnné informace pro porovnání za ostatní školy/školská zařízení stejného druhu v rámci kraje a celé České republiky. Součástí reportů jsou kromě vysvětlení jejich struktury také podrobné informace o tom, jak daný report interpretovat a jak s poskytnutými informacemi pracovat.

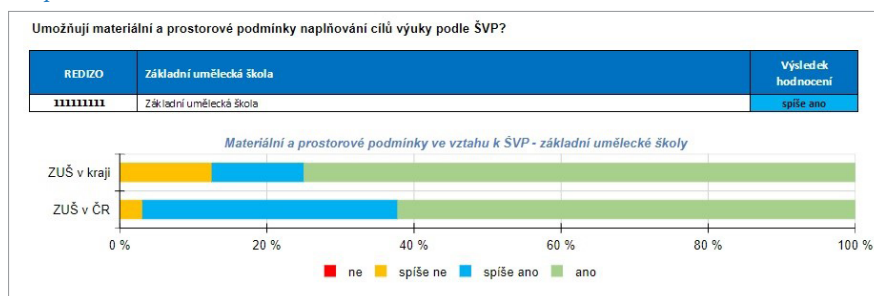
Reporty jsou dostupné ředitelům škol a školských zařízení po přihlášení do systému InspIS DATA, kde se jim po výběru možnosti sestavy/uložené sestavy v horním panelu nabídne pro jednotlivé druhy škol/školských zařízení výše vymezený přehled reportů. Po kliknutí na daný report se pak přepočítají příslušná data a report zobrazí aktuální informace a jednotlivá porovnání.

Přístup k reportům

Přístup k těmto reportům s podrobnými informacemi mají pouze školy/školská zařízení, kterých se dané hodnocení týká. Obdobnou sadu reportů pak mají k dispozici také krajské úřady, které ovšem disponují konkrétními informacemi na úrovni školy/školského zařízení pouze u těch subjektů, které samy zřizují. Nikdo jiný k reportům přístup nemá.

Práce s těmito reporty přispěje k dalšímu posilování autoevaluačních mechanismů školy a umožní školám pracovat s konkrétními daty České školní inspekce vztahujícími ke konkrétní škole, což podporuje princip řízení a organizace vzdělávání na základě relevantních informací i princip propojování externího hodnocení s vlastním hodnocením školy. ◀

Obrázek 2 | Ukázka části reportu prezentujícího materiální a prostorové podmínky (na příkladu ZUŠ)

Obrázek 3 | Ukázka části reportu prezentujícího porušení předpisů (na příkladu SVC)

Položky:

- Zjištěno porušení v oblasti bezpečnosti prostor určených pro zájmové vzdělávání.
- Zjištěno porušení v oblasti BOZ.
- Zjištěno porušení v oblasti vzdělávacích programů (§ 5 a 7 školského zákona).
- Zjištěno porušení právních předpisů v oblasti personálního zajištění vzdělávání.

REDIZO	Středisko volného času	1	2	3	4
11111111	Středisko volného času Praha				

Četnost zjištění jednotlivých porušení – střediska volného času (v %)

	průměr	střediska volného času v kraji (7)	14	14	0	14
průměr	střediska volného času v ČR (56)	13	9	4	11	

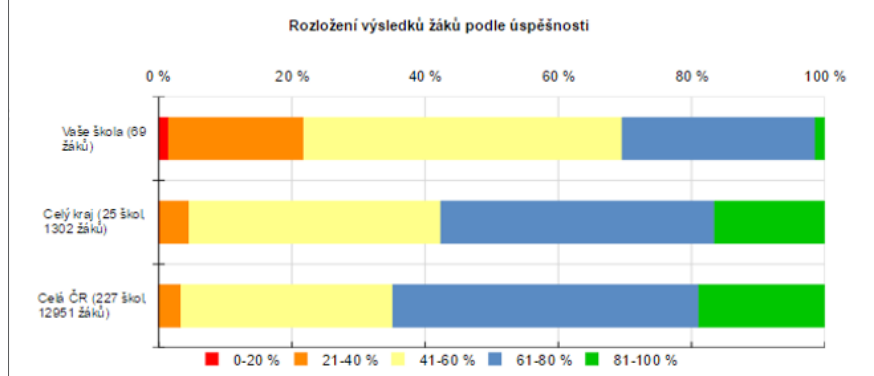
Obrázek 4 | Ukázka části reportu prezentujícího výsledky testování žáků

Forma, kterou Česká školní inspekce používá k vyjádření agregovaných výsledků školy, prezentuje podíl žáků, kteří dosáhli v testu slabého výsledku (úspěšnost za test do 20 %), podprůměrného výsledku (úspěšnost 21–40 %), průměrného výsledku (úspěšnost 41–60 %), nadprůměrného výsledku (úspěšnost 61–80 %) a výborného výsledku (úspěšnost nad 80 %). Zahrnutí jsou pouze žáci bez speciálních vzdělávacích potřeb (jakkoli jsou pro takové žáky připravovány upravené verze testů, při různých forem a míry speciálních vzdělávacích potřeb není možné připravit testy odpovídající individuálním potřebám každého žáka).

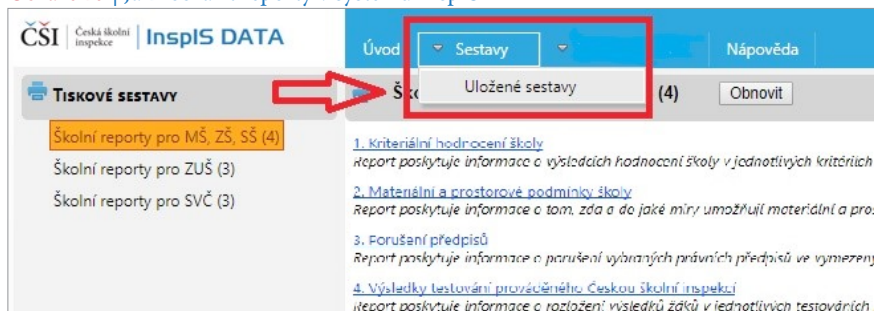
Česká školní inspekce se při hodnocení škol neopírá o absolutní hodnotu výsledků ve výběrových zjišťováních – nahlíží na velikost zastoupení žáků se slabými a podprůměrnými výsledky v kontextu podmínek vzdělávání, posuzuje především to, zda škola s výsledky získanými z výběrových zjišťování pracuje, umí hledat a nalézat možné příčiny neuspokojivých výsledků, přijímá či nepřijímá v reakci na ně účinná a efektivní opatření apod. Stejný přístup by měli při hodnocení výsledků škol uplatňovat i zřizovatelé. Zřetel je hodný vždy ty případy, kdy podíl žáků školy se slabými a/nebo podprůměrnými výsledky je významně vyšší než odpovídá průměrným výsledkům za všechny zahrnuté školy v ČR. V takových případech je vhodné vést diskusi s vedením školy nad výsledky v duchu přístupu uplatňovaného Českou školní inspekcí, tedy s formativním aspektem takové diskuse. I číselné hůře vynikající výsledky mohou být školou vysvětleny – klíčové je, zda a nakolik škola promítá zjištění do průběhu vzdělávání a reflexe vlastní činnosti (autoevaluace).

Výběrové zjišťování výsledků žáků 2016/2017 – 3. ročník SŠ (IG)

Informační gramotnost – 3. ročník SŠ

Obrázek 5 | Jak zobrazit reporty v systému InspIS DATA

VYBRANÉ UDÁLOSTI

Seminář ke kvalitě v hudebním vzdělávání

Ve středu **26. dubna 2017** vystoupil náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys na mezinárodním semináři věnovaném kvalitě hudebního vzdělávání na základních uměleckých školách, který pořádala Evropská

unie hudebních škol ve spolupráci s Asociací základních uměleckých škol ČR. Ve svém příspěvku představil přístupy České školní inspekce k hodnocení kvality základního uměleckého vzdělávání a také nástroje metodické podpo-

ry, s nimiž mohou základní umělecké školy v České republice pracovat. V dalším průběhu semináře vystoupili odborníci na hudební vzdělávání z České republiky, Finska, Nizozemska, Švýcarska a Irska. ◀

Konference Bezpečnost na českých školách

Ve středu **10. května 2017** se v prostorách Malé auly Rektorátu Univerzity Karlovy v Praze konala konference k problematice bezpečnosti na českých školách. Konferenci pořádalo Středisko bezpečnostní politiky Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. V rámci panelové diskuze zaměřené na bezpečnostní rizika na školách a prevenci mimořádných událostí, kterou zahájil a důležitost tématu bezpečnosti ve školách vyzdvihl náměstek ministryně školství, mládeže a tělovýchovy Stanislav Štech, vystoupil také náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys. Spolu s ním pak v panelu zasedli např. ředitel Služby pořádkové policie Policejního prezidia ČR Martin Hrinko, předseda Kolegia ředitelů městských policií statutárních měst

Zprava: náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys, vedoucí odd. krizového řízení a bezpečnosti Úřadu MČ Praha 6 Monika S. Lindová, vedoucí odd. prevence kriminality KÚ Středočeského kraje Milan Fára, koordinátor prevence z Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy Ondřej Penc a výzkumný pracovník Střediska bezpečnostní politiky CESES FSV UK Libor Stejskal.

a hl. města Prahy Milan Kladníček, vedoucí oddělení prevence kriminality Krajského úřadu Středočeského kraje Milan Fára, Jaromír Šiman z Od-

boru ochrany obyvatelstva a krizového řízení Generálního ředitelství Hašičského záchranného sboru ČR nebo starosta města Neveklov Jan Slabý. ◀

Konference pracovníků domů dětí a mládeže ve Zlínském kraji

V pátek **12. května 2017** se ve Zlíně uskutečnil druhý ročník krajské konference pracovníků v zájmovém vzdělávání. Konferenci spolu s hejtmanem Zlínského kraje Jiřím Čunkem a radním Zlínského kraje pro oblast školství Petrem Gazdíkem za-

hájl také náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys. Ten zdůraznil význam zájmového vzdělávání pro kvalitní, komplexní a efektivní formaci dětí a žáků a vyjádřil tomuto segmentu vzdělávání významnou podporu. Zároveň

také připomněl, jakým způsobem Česká školní inspekce k hodnocení kvality zájmového vzdělávání přistupuje a nastínil také formy metodické podpory, kterou Česká školní inspekce zařízením pro zájmové vzdělávání poskytuje. ◀

VYBRANÉ UDÁLOSTI

Konference ke vzdělávání v malotřídních školách

Ve čtvrtek 18. května 2017 se v Praze konal druhý ročník odborné konference "Jak se žije malotřídkám", věnované problematice vzdělávání v malotřídních školách. Vystoupil na ní také ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal, který představil zjištění České školní inspekce týkající se kvality vzdělávání ve školách nacházejících se v malých obcích. Jeho příspěvek pak doplnil ředitel odboru ICT České školní inspekce Kamil Melichárek, který účastníkům konference přiblížil možnosti tvorby školního webu zdarma prostřednictvím webové platformy InspIS PORTÁL. ◀

Zprava: ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal a ředitel odboru ICT České školní inspekce Kamil Melichárek.

Ředitel odboru ICT České školní inspekce Kamil Melichárek.

FOTO | Wolters Kluwer

Seminář Dítě v krizi jako součást filmového festivalu

Již devatenáctý ročník celorepublikového semináře s názvem „Dítě v krizi – Dětský svět v souvislostech ...“, který je nedílnou a každoroční součástí oficiálního doprovodného programu Mezinárodního festivalu filmů pro děti a mládež, se ve dnech 29. a 30. května 2017 uskutečnil ve

Zlíně. Nad seminářem, spolu s dalšími osobnostmi, převzal záštitu také ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal. Zahájení semináře se pak spolu s rektorem Univerzity Tomáše Bati Petrem Sáhou, ředitelem programového okruhu České televize ČT: D Petrem Kolihou nebo poradkyní

předsedy vlády ČR Alenou Gajdůškovou ujal náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys. Ten navíc v rámci odborného programu vystoupil s informacemi o aktuálním stavu prevence a řešení šikany a dalších rizikových jevů v českých školách. ◀

VYBRANÉ UDÁLOSTI

Vedení České školní inspekce na jednání školské komise Asociace krajů ČR

Ve čtvrtek 1. června 2017 vystoupili ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal a náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys na jednání Komise Rady Asociace krajů ČR pro školství a sport, jejíž jednání se zúčastnili na pozvání předsedy této komise a hejtmana Moravskoslezského kraje Ivo Vondráka.

Ve svém vystoupení připomněli přítomným náměstkům hejtmanů a radním jednotlivých krajů zodpovědným za oblast školství aktuální koncepci České školní inspekce, její priority, zaměření a vize, okomentovali model tzv. kvalitní školy a na něj navázaná kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsled-

ků vzdělávání. Dále představili nástroje a formy metodické podpory, kterou Česká školní inspekce školám, školským zařízením i zřizovatelům poskytuje, a nastínili také některá důležitá zjištění a doporučení týkající se kvality a efektivity počátečního vzdělávání v jednotlivých oblastech. ◀

Ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal seznamuje členy školské komise Asociace krajů ČR s vizí a úkoly České školní inspekce.

Náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys představuje nástroje metodické podpory pro školy a zřizovatele.

Česká školní inspekce na finále soutěže Eurorebus

Více než 800 žáků základních a středních škol a téměř 150 jejich pedagogů se v pondělí 5. června 2017 sešlo v Praze na celostátním finále 22. ročníku tradiční vědomostní soutěže Eurorebus. Ta probíhá po dobu celého školního roku a účastní se jí jednotlivci, školní třídy i celé školy. Škola, jejíž třídy si v průběhu soutěže povedou nejlépe, získá putovní Pohár Eurorebus. Hlavní cenou soutěže je pak účast v expedici po Evropě. Na celostátním finále soutěže vystoupil také náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys.

Česká školní inspekce je dlouhodobým partnerem soutěže Eurorebus a v její gesci jsou předávána ocenění pro pedagogy nejúspěšnějších žáků a škol. Nový ročník soutěže startuje už 18. září 2017. ◀

Náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys s moderátory finále soutěže Eurorebus 2017.

Téměř tisíc účastníků finále soutěže Eurorebus 2017.

VYBRANÉ UDÁLOSTI

| Ústřední školní inspektor na semináři zřizovatelů škol ke vzdělávání v územních celcích

V úterý 6. června 2017 se v Jednacím sále Senátu Parlamentu ČR uskutečnil společný seminář senátního Výboru pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice a Svazu měst a obcí ČR s názvem „Zabraňme vylidňování území, aneb jak zachovat dostupnost kvalitního vzdělávání“. Přítomným zástupcům samospráv z celé republiky byl představen komplexní pohled na problematiku regionálního školství, a to od nového pojetí jeho financování, přes význam Místních akčních plánů pro rozvoj vzdělávání až po vývoj kapacit mateřských a základních škol po roce 2000.

Za Českou školní inspekci na semináři vystoupil ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal, který přítomné hosty seznámil s vybranými informacemi o kvalitě a efektivitě počátečního vzdělávání, vzešlými z inspekční činnosti i mezinárodních šetření výsledků žáků, se zaměřením na vzdělávání ve ven-

kovských, zejména malotřídních školách. Zástupcům zřizovatelů škol pak doporučil, aby se snažili své školy podporovat především v jejich autoevaluaci a vedli je k vlastní odpovědnosti (nikoliv k závislosti na externím hodnocení). Připomněl také, že místní samosprávy mohou

při hodnocení škol využít řadu dat a metodických materiálů České školní inspekce, jako jsou např. kritéria hodnocení vycházející z modelu tzv. kvalitní školy, inspekční, tematické a výroční zprávy nebo dotazníky pro rozhovory s ředitelem a širším vedením školy. ◀

| Ústřední školní inspektor členem Akreditační komise pro VOŠ, náměstek hodnotitelem NAÚ

Z rozhodnutí ministryně školství, mládeže a tělovýchovy se ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal stal nově členem Akreditační komise pro vyšší odborné vzdělávání. Jeho nominace do tohoto orgánu souvisí s novou kompetencí České školní inspekce spočívající v oprávnění hodnotit kvalitu a efektivitu vzdělávání také v segmentu vyššího odborného školství. Na jednání akreditační komise, které se konalo ve středu 7. června 2017, pak ústřední školní inspektor To-

máš Zatloukal představil členům komise hodnotící kritéria České školní inspekce v modifikaci pro vyšší odborné školy a se členy komise diskutoval možnosti využití kvalitativních informací České školní inspekce v rámci akreditačního procesu.

Náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys byl pak jmenován hodnotitelem Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství (NAÚ), konkrétně pro oblasti vzdělávání učitelství a neučitelská pedagogika. Úko-

lem hodnotitelů akreditačního úřadu je posuzovat žádosti o akreditaci nebo naopak o její omezení u jednotlivých studijních oborů či programů vysokých škol, případně institucionální akreditace celých vysokých škol a univerzit. Pozornost je při hodnocení věnována zejména institucionálnímu, organizačnímu a personálnímu zabezpečení a věcnému a vzdělávacímu obsahu studijních oborů či programů. Doporučení hodnotitelů je pak podkladem pro rozhodování Rady NAÚ. ◀

VYBRANÉ UDÁLOSTI

Jednání školské komise Sdružení místních samospráv ČR

Ve čtvrtek 8. června 2017 vystoupil náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys na jednání Pracovní skupiny pro školství, sport a kulturu Sdružení místních samospráv ČR. V rámci svého příspěvku představil hlavní zjištění, závěry a doporučení z Výroční

zprávy České školní inspekce za školní rok 2015/2016 a z tematických zpráv vztahujících se k danému školnímu roku. V následné debatě pak se členy pracovní skupiny diskutoval řadu aktuálních témat počátečního vzdělávání v České republice. ◀

Náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys seznamuje členy školské komise SMS ČR s inspekčními zjištěními.

FOTO | SMS ČR

Výroční jednání s veřejnou ochránkyní práv

Ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal a náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys se v úterý 13. června 2017 sešli s veřejnou ochránkyní práv Annou Šabatovou, doprovázenou právničkou Kanceláře veřejného ochránce práv Veronikou Bazalovou, která se specializuje na problematiku vzdělávání, na pravidelném společném jednání

k tématům souvisejícím s prosazováním práva na rovný přístup ke vzdělávání. Diskutována tak byla např. problematika společného vzdělávání, jeho implementace a souvisejících pozitivních i negativních poznatků, vzdělávání dětí, žáků a studentů se sluchovým postižením nebo vzdělávání dětí v posledním ročníku mateřské školy. ◀

Zleva: náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys, ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal, veřejná ochránkyně práv Anna Šabatová a právnička Kanceláře veřejného ochránce práv Veronika Bazalová.

FOTO | Lucie Kovářková, ČSI

Udělování titulu Světová škola

V úterý 13. června 2017 předal náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys spolu s náměstkem ministryně školství, mládeže a tělovýchovy Jaroslavem Fidrmucem šesti českým školám certifikát, na jehož základě jsou tyto školy oprávněny nosit mezinárodní titul Světová škola. Projekt Světová škola, který je zaštitěn Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvem zahraničních věcí, realizuje v České republice společnost Člověk v tísni ve spolupráci se společností ARPOK a Multikulturálním centrem Praha jako součást mezinárodního projektu, směřujícího k podpoře vzdělávání a přípravy žáků na reálný život v globalizovaném světě (téma související s globálním rozvojovým vzděláváním). V rámci školních projektů se tak děti a žáci aktivně zabývají světovým dě-

ním a sledují aktuální vývoj v rozvojovém světě, získávají informace o globální problematice, identifikují místní problémy s globálním přesahem a usilují o jejich řešení. Vzdělávání je realizováno na principu

projektové výuky a společného řešení problémů za účasti žáků i jejich pedagogů. Nejlepší projekty pak postupují do celostátního finále, jehož výsledkem je právě udělení certifikátu Světová škola. ◀

FOTO | ČT, ARPOK, MKK

VYBRANÉ UDÁLOSTI

Vedení České školní inspekce diskutovalo s náměstkem ministra obrany

V úterý 27. června 2017 se ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal a náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys setkali s náměstkem ministra obrany Jakubem Landovským. Tématem jednání bylo vzdělávání žáků související

s problematikou přípravy občanů k obraně státu, připraveností na mimořádné události a rizika a podporou hodnotově orientovaného vzdělávání žáků, směřujícího k pochopení role a úkolů občanů v rámci fungování suverénního národního státu. ◀

Zleva: ústřední školní inspektor Tomáš Zatloukal, náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys a náměstek ministra obrany Jakub Landovský.

Náměstek ústředního školního inspektora jednal s vedením hasičů

V úterý 17. července 2017 se náměstek ústředního školního inspektora Ondřej Andrys setkal s náměstkem generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR pro prevenci a civilní nouzovou připravenost Danielem Miklósem. Spo-

lečně pak prodiskutovali význam vzdělávání dětí, žáků a studentů v tématech souvisejících s ochranou člověka za běžných rizik a mimořádných událostí. Zástupci obou institucí se shodli, že tato tematika by měla v rámci vzdělávání v bez-

pečnostních tématech dominovat a že je nezbytné děti a žáky systematicky připravovat na správné chování při nejrůznějších mimořádných událostech, jakými jsou např. povodně, požáry, chemické havárie, sesuvy půdy. ◀

Česká školní inspekce napomáhá implementaci MAP

V rámci realizace místních akčních plánů (MAP) v oblasti vzdělávání poskytuje inspiraci tvůrcům MAP také Česká školní inspekce. Ředitelé jednotlivých krajských inspektorátů České školní inspekce nebo jejich zástupci (Martin Procházka, Petr Drábek, Miluše Urbanová, Zdenka Spalová, Pavel Honzík, Jaroslava Rybová, Irena Borkovcová, Zdeněk Ševela, Milan Rambousek, Hana Podešvová, Hana Slaná, Jana Bartošová, Lenka Zedková a Pavel Skokan) tak v rámci projektu Strategické řízení a plánování ve školách a územích, který realizuje Národní institut pro další vzdělávání, vystoupili na sérii seminářů pro zřizovatele škol a školských zařízení, které se v květnu 2017 konaly

v jednotlivých krajích České republiky. Ve svých vystoupeních prezentovali koncept tzv. kvalitní školy a na něj navázaná kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání, zejména ve vztahu k využitelnosti tohoto nástroje ze strany zřizovatelů, připomněli hlavní zjištění a závěry týkající se kvality počátečního vzdělávání ve školním roce 2016/2017, poukázali na disponibilní data z národních i mezinárodních inspekčních šetření a jejich využitelnost pro zřizovatele škol a školských zařízení a představili také další nástroje metodické podpory, které Česká školní inspekce dává k dispozici a které mohou zřizovatelé škol využívat.

V rámci spolupráce České školní inspekce s Národní sítí Místních akčních skupin ČR pak budou ředitelé krajských inspektorátů či další představitelé České školní inspekce v období od září do prosince 2017 vystupovat také na seminářích pro realizátory MAP pořádaných jednotlivými místními akčními skupinami (MAS) nebo obcemi, které jsou v daných územích tvorbou a implementací místních akčních plánů pověřeny. V rámci těchto výjezdů tak zástupci ČŠI vystoupí na seminářích pro školy i zřizovatele pořádaných např. MAS Střední Povltaví, MAS Pošumaví, MAS Sokolovsko, MAS Podlipansko, MAS Horní Pomoraví, MAS Slavkovské bojiště nebo MAS Lednicko-valtický areál. ◀

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Česká školní inspekce zveřejní materiály k uvolněným testovým úlohám z mezinárodních šetření TIMSS 2015 a PISA 2015

PhDr. Josef Basl, Ph.D.

vedoucí oddělení mezinárodních šetření

Zjišťování výsledků žáků prostřednictvím mezinárodních šetření, za jejichž realizaci v České republice od roku 2011 zodpovídá Česká školní inspekce, je spojeno se zveřejněním tzv. národní zprávy shrnující hlavní výsledky a také dalších materiálů, mezi které patří např. sekundární analýzy zaměřené podrobněji na určité téma.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Pro školy zapojené do jednotlivých šetření Česká školní inspekce připravuje tzv. školní zprávy s údaji o průměrné úspěšnosti jejich žáků. Pro širokou odbornou veřejnost pak Česká školní inspekce připravuje a zveřejňuje publikace s uvolněnými testovými úlohami, které mohou být v rámci metodické podpory zdrojem inspirace především pro učitele.

Mezinárodní šetření probíhají v **pravidelných intervalech** (cyklech). **Testy** jsou v každém cyklu **složeny** částečně z tzv. starších testových úloh a částečně z tzv. nových testových úloh, vyvinutých pro konkrétní cyklus mezinárodního šetření (např. TIMSS 2015). Použití starších testových úloh znamená, že je konkrétní testová úloha použita opakovaně ve více než jednom cyklu mezinárodního šetření (např. v TIMSS 2011 a v TIMSS 2015). Díky tomu je možné zodpovědně analyzovat vývoj výsledků žáků. Tvorba nových testových úloh pro každý nový cyklus pak znamená, že část starších úloh je nahrazena. Tyto úlohy, které již nejsou dále používány, představují tzv. **uvolněné testové úlohy**.

Česká republika se do mezinárodních šetření pravidelně zapojuje od roku 1995, proto v minulosti vzniklo již několik **publikací k uvolněným testovým úlohám**, včetně úloh z cyklu TIMSS 2011 a PISA 2012 dostupných na webo-

vých stránkách České školní inspekce. Aktuálně Česká školní inspekce dokončuje přípravu publikací k **uvolněným úlohám z cyklů TIMSS 2015 a PISA 2015**, které budou rovněž zveřejněny.

Uvolněné testové úlohy TIMSS 2015

Šetření TIMSS je projektem Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků vzdělávání (IEA), který je realizován ve čtyřletých cyklech již od roku 1995. Česká republika se dosud šetření účastnila celkem pětkrát (v letech 1995, 1999, 2007, 2011 a 2015), přičemž žáci 4. ročníků ZŠ byli testováni v letech 1995, 2007, 2011 a 2015. Kromě žáků 4. tříd se šetření TIMSS zabývá také ověřováním vědomostí a dovedností žáků 8. tříd ZŠ (v ČR v letech 1995, 1999 a 2007) a žáků na konci středoškolského vzdělávání (ČR se účastnila pouze v roce 1995).

Hlavním cílem šetření TIMSS je získat informace o úrovni dosažených vědomostí a dovedností žáků v oblasti **matematiky a přírodovědných předmětů**. S ohledem na účast České republiky pouze v testování žáků 4. ročníku ZŠ jsou i **materiály k uvolněným úlohám určeny zejména učitelům prvního stupně základní školy**, kteří mohou úlohy využít přímo ve výuce, ať už jako úlohy učební, nebo hodnotící (evaluační nástroj). Mohou si také udě-

lat představu, jak by žáci jejich tříd uspěli v podobném šetření, a srovnat výsledky svých žáků s národním průměrem. Ačkoli publikace k uvolněným úlohám obsahuje podněty využitelné při výuce matematiky a přírodovědných předmětů, přesná metodická doporučení pro využití uvolněných úloh ve vzdělávacím procesu neformuluje. Konkrétní práce s uvolněnými úlohami a jejich konkrétní využití při vzdělávání žáků tak zůstávají na jednotlivých učitelích, kteří s nimi mohou pracovat i s ohledem na své dosavadní pedagogické zkušenosti, pedagogické přesvědčení a vzdělávací strategii školy, v níž působí.

Publikace je určena také pedagogům vysokých škol zaměřujících se na přípravu učitelů, kteří mohou úlohy využít při výuce didaktiky matematiky a přírodovědných předmětů. V neposlední řadě pak může publikace sloužit rovněž rodičům, kteří ji mohou aplikovat jako jednu z pomůcek pro opakování učiva matematiky a přírodovědy.

Každá úloha má v publikaci vždy identickou strukturu. Za zadáním úlohy následuje vždy její stručná charakteristika: cíl úlohy, ověřovaná žákovská dovednost a obtížnost. Úlohy mají v zásadě dvojí charakter, jde o úlohy otevřené s tvorbou odpovědi a úlohy uzavřené s možností výběru odpovědi. U úloh s tvorbou odpovědi je vždy uvedena tabulka s podrobným

popisem vyhodnocování žákovských odpovědí a také tabulka četností těchto odpovědí. U druhého typu úloh je vždy uvedena tabulka četností výběru jednotlivých možností s podbarvenou správnou odpovědí. Úloha je zakončena krátkým komentářem přinášejícím rozbor řešení úlohy, poukazujícím na úspěchy i slabiny českých žáků a snažícím se analyzovat možné příčiny chybných odpovědí nebo případné nízké úspěšnosti řešení.

Uvolněné testové úlohy PISA 2015

Projekt Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj PISA (*Programme for International Student Assessment*) se v tříletých cyklech už od roku 2000 zaměřuje na zjišťování úrovně čtenářské, matematické a přírodovědné funkční gramotnosti patnáctiletých žáků.

Hlavní zjišťovanou oblastí šestého cyklu mezinárodního šetření **PISA 2015** byla přírodovědná funkční gramotnost. Její teoretický základ a metodika zjišťování z roku 2006 byly rozvinuty novým koncepčním rámcem, který byl proto podle nejnovějších pedagogických, didaktických a psychologických poznatků doplněn a zpřesněn.

Na základě rámce byly také vytvořeny kvalitativně **nové interaktivní úlohy využívající potenciál počítače jako nového média**, jímž jsou zadávány žákům testy. Zásadní metodickou a koncepční změnou celého šetření v tomto cyklu byl úplný **přechod z papírové formy na elektronickou**, a to jak při testování a vyplňování dotazníků, tak i při administraci a zpracování. Základní jednotkou testu PISA je úloha, která obsahuje úvod s motivačním textem, který žákovi zároveň poskytne základní znalosti o tématu. Úloha obsahuje otázky, na které žák odpovídá vyznačením jedné odpovědi, více správných odpovědí, anebo volně tvořenou odpověď.

Počítačový test, zásadní metodická změna v cyklu PISA 2015, umož-

Obrázek 1 | Ukázka testové úlohy TIMSS 2015 doplněné o stručnou charakteristiku a informace o úspěšnosti

Petra napsala na tabuli číslo. Dan potom dvě jeho číslice smazal.

5	6			8
---	---	--	--	---

Petřino číslo mělo 6 desítek. Které číslo by to mohlo být?

A) 5 668
B) 56 008
C) 56 608
D) 56 668

Cíl úlohy: Porozumění řádům čísel
Dovednost: Prokazování znalostí
Obtížnost: 3

Úspěšnost (%)	Celkem	Dívky	Chlapci
Česká republika (2011)	53,8	56,1	51,9
Česká republika (2015)	55,3	57,6	52,7
Mezinárodní průměr (2015)	51,5	51,5	51,6

Odpovědi českých žáků				
Odpověď	A	B	C	D
Četnost (%) 2011	9,1	9,4	22,0	53,8
Četnost (%) 2015	8,1	8,6	24,0	55,3

Úloha z oblasti numerace přirozených čísel, v níž žáci prokazují správné chápání zkráceného zápisu čísla a znalost pojmu řád. Těmito znalostmi nedisponují žáci, kteří zvolili odpovědi B a C. Žáci, kteří zvolili odpověď A, sice pojem řád chápou správně, ale vybrané číslo není pěticiferné.

Obrázek 2 | Ukázka testové úlohy PISA 2015

PISA 2015

Běh v horkém počasí
Úvod

Tato simulace je založena na modelu, který vypočítává objem potu, ztrátu vody a tělesnou teplotu běžce po hodině běhu.

Postupuj podle následujících pokynů a dozvíš se, jak fungují jednotlivé ovladače simulace:

- Posuvným ovladačem nastav **Teplotu vzduchu**.
- Posuvným ovladačem nastav **Vlhkost vzduchu**.
- U **Pití vody** klikni na „Ano“ nebo „Ne“.
- Pro zobrazení výsledků klikni na tlačítko „Spustit“.

Všimni si, že ztráta 2 % a více vody způsobuje dehydrataci a tělesná teplota 40 °C a více způsobuje úpal. Tyto výsledky se rovněž zobrazí v tabulce.

Poznámka: výsledky ze simulace jsou založeny na zjednodušeném matematickém modelu, který ukazuje, jak tělo určitého jedince funguje po hodině běhu v různých podmínkách.

Teplota vzduchu (°C)	Vlhkost vzduchu (%)	Pití vody	Objem potu (v litrech)	Ztráta vody (%)	Tělesná teplota (°C)

nil zavést kvalitativně **nový typ úloh**, jež jsou sestaveny právě pro účely přírodních věd a vycházejí z výzkumných a laboratorních metod fyziky, chemie, biologie a geografie. Jejich **podstatou jsou interaktivní virtuální pokusy, modelování i simulace**, poskytující žákům informace k vyřešení úloh a umožňující dělat závěry na základě získaných údajů. Počítačové prostředí také rozšířilo možnosti forem odpovědí žáků, hodnocení setřídění, přiřazování nebo seskupování objektů na ploše a umožnilo také zaznamenávat mnoho dalších údajů o aktivitách žáka.

S ohledem na použití nového typu úloh vzniká i **publikace k uvolněným testovým úlohám PISA 2015** v nové podobě, která nebude vypadat totožně jako publikace pro uvolněné testové úlohy PISA 2012 či TIMSS 2015 a nebude moci podrobně rozebírat jednotlivé testové úlohy.

Hlavní pozornost bude v publikaci věnována metodice testových úloh PISA 2015 (pro oblast přírodovědné gramotnosti) doplňované o náhledy obrazovek konkrétních úloh ilustrujících dílčí testované dovednosti, znalosti, oblasti a stupně obtížnosti testových úloh. ◀

| Úkoly z mezinárodních šetření v InspIS SET

Česká školní inspekce provozuje informační systém InspIS (odkaz [-zde-](#)), který vedle modulů InspIS ŠVP (slouží školám pro práci se školními vzdělávacími programy) nebo InspIS PORTÁL (webový portál, který školám a školským zařízením zapsaným ve školském rejstříku umožňuje veřejně pub-

likovat komplexní informace o své činnosti, veřejnost pak může prostřednictvím tohoto systému vyhledávat dostupné školy podle zadaných parametrů a kritérií) zahrnuje také modul inspekčního systému elektronického testování InspIS SET, který je kromě vlastního využívání Českou školní

inspekci možné využít také pro testování na úrovni školy - v rámci školních evaluačních aktivit nebo pro domácí přípravu žáků. Uvolněné testové úlohy z mezinárodních šetření TIMSS a PISA jsou v modulu InspIS SET rovněž dostupné, a školy s nimi tedy mohou pracovat přímo v elektronickém prostředí. ◀

| Vzdělávání pedagogů pro práci s uvolněnými úlohami TIMSS 2015

Česká školní inspekce od února 2017 realizuje individuální projekt systémový Komplexní systém hodnocení, jehož důležitou součástí je také vzdělávání pedagogů a vedení škol v tzv. mobilních vzdělávacích centrech.

První vlna vzdělávání v mobilních vzdělávacích centrech se bude konat **od 2. října do 14. prosince 2017** ve většině krajských měst v době od 9:00 do 15:00. Jednodenní semináře **pro pedagogy základních škol** (a zejména učitele prvních stupňů) budou zaměřeny právě na **inspiraci pedagogických pracovníků pro zkvalitňování výuky matematiky**

a přírodovědy s využitím didaktického potenciálu uvolněných testových úloh z mezinárodního šetření TIMSS 2015, které je spolu s dalšími mezinárodními šetřeními v rámci projektu Komplexní systém hodnocení realizováno.

Pozvánky jsou základním školám v jednotlivých krajích zasílány adresně e-mailem s **několikátý-**

denním předstihem před prvním termínem konání vzdělávacího programu v daném regionu. V případě zájmu mohou ředitelé nahlásit účastníky za školu na e-mailovou adresu **registrace@csicr.cz**. Do zprávy je třeba uvést jméno, příjmení, e-mail účastníka(ů) a termín vybraného semináře. ◀

Město	Termíny
Brno	14. 11. 15. 11. 16. 11. 20. 11. 21. 11. 22. 11. 23. 11. 24. 11. 27. 11. 28. 11. 29. 11. 30. 11. 1. 12. 4. 12. 5. 12. 6. 12. 7. 12.
České Budějovice	30. 10. 31. 10. 1. 11. 2. 11. 3. 11. 6. 11. 7. 11. 8. 11.
Hradec Králové	2. 10. 3. 10. 4. 10. 5. 10. 6. 10. 9. 10. 10. 10. 11. 10. 12. 10. 13. 10. 16. 10.
Jihlava	16. 10. 17. 10. 18. 10. 19. 10. 20. 10.
Karlovy Vary	18. 10. 19. 10. 20. 10. 23. 10. 24. 10. 25. 10.
Liberec	30. 10. 31. 10. 1. 11. 2. 11. 3. 11.
Plzeň	2. 10. 3. 10. 4. 10. 5. 10. 6. 10. 9. 10. 10. 10. 11. 10.
Praha	14. 11. 15. 11. 16. 11. 20. 11. 21. 11. 22. 11. 23. 11. 24. 11. 27. 11. 28. 11. 29. 11. 30. 11. 1. 12. 4. 12. 5. 12. 6. 12. 7. 12. 8. 12. 11. 12. 12. 12. 13. 12. 14. 12.
Olomouc	14. 11. 15. 11. 16. 11. 20. 11. 21. 11. 22. 11. 23. 11. 24. 11. 27. 11. 28. 11. 29. 11. 30. 11. 1. 12. 4. 12. 5. 12. 6. 12.
Ostrava	14. 11. 15. 11. 16. 11. 20. 11. 21. 11. 22. 11. 23. 11. 24. 11. 27. 11. 28. 11. 29. 11. 30. 11. 1. 12. 4. 12. 5. 12.
Ústí nad Labem	2. 10. 3. 10. 4. 10. 5. 10. 6. 10.
Zlín	1. 11. 2. 11. 3. 11. 6. 11. 7. 11. 8. 11. 9. 11. 10. 11.

* Přesná adresa konání v daném místě bude e-mailem sdělena přímo přihlášeným účastníkům.

| Tematické zprávy České školní inspekce

Důležitým výstupem České školní inspekce na úrovni hodnocení kvality vzdělávací soustavy jako celku jsou tematické zprávy, které z komplexního pohledu vypovídají o konkrétních vzdělávacích tématech počátečního vzdělávání. V následujícím článku přinášíme hlavní zjištění a závěry z tematických zpráv zveřejněných v období květen – září 2017.

Zatímco stěžejními výstupy inspekční činnosti na úrovni školy jsou inspekční zpráva a protokol o kontrole, tematické zprávy přináší souhrnné poznatky získané z inspekční činnosti v určitém tematickém okruhu a jejich analýzu obsahuje tematická zpráva. Bývá zpravidla detailním shrnutím a interpretací dat získaných během tematických šetření, která se provádějí několikrát v průběhu školního roku, v návaznosti na zadání Plánu hlavních úkolů České školní inspekce.

Česká školní inspekce zveřejňuje všechny tematické zprávy na svých webových stránkách www.csicr.cz v sekci **Dokumenty**. Každá vydávaná tematická zpráva je přitom vždy neprodleně avizována jako aktualita na portálu České školní inspekce. Zpravidla se tak velmi rychle stává zdrojem zpracování formou zpravodajských a publicistických žánrů jak tištěných, tak elektronických a audiovizuálních médií.

V tomto čísle Informačního bulletinu souhrnně informujeme o tematických zprávách, které byly Českou školní inspekcí zveřejněny v období

od května do začátku září letošního roku. Jedná se celkem o 6 tematických zpráv a jednu sekundární analýzu:

- Kvalita výchovně-vzdělávací činnosti v zařízeních pro výkon ústavní/ochranné výchovy
- Využívání individuálních výchovných programů v základních školách
- Komunikace mezi školou a veřejností v základním vzdělávání
- Participace žáků a studentů na fungování a rozvoji školy
- Participace žáků a studentů na fungování a rozvoji školy
- Sekundární analýza - Srovnání vybraných znaků méně úspěšných a velmi úspěšných tříd
- Využívání digitálních technologií v MŠ, ZŠ, SŠ a VOŠ

V květnu 2017 byly na webových stránkách České školní inspekce (www.csicr.cz) zveřejněny hned tři tematické zprávy. První z nich, zveřejněná 4. května 2017, je souhrnným výstupem inspekční činnosti zaměřené na kvalitu výchovně-vzdě-

lávací činnosti v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy (odkaz [-zde-](#)). O týden později (12. května 2017) byla vydána tematická zpráva mapující inspekční činnost zaměřenou na využívání individuálních výchovných programů v základních školách (odkaz [-zde-](#)). Dne 19. května 2017 byla publikována tematická zpráva věnující se komunikaci základních škol s veřejností, zejména se zákonnými zástupci žáků (odkaz [-zde-](#)).

Před koncem školního roku 2016/2017 (19. června 2017) zveřejnila Česká školní inspekce souhrnný výstup z tematické inspekční činnosti zaměřené na participaci žáků a studentů na fungování a rozvoji základních, středních a vyšších odborných škol (odkaz [-zde-](#)).

Velkou pozornost odborné i rodičovské veřejnosti a médií vzbudila tematická zpráva Vzdělávání ve středních školách s vysokou mírou neúspěšnosti žáků ve společné části maturitní zkoušky, kterou Česká školní inspekce zveřejnila dne 16. srpna 2017 (odkaz [-zde-](#)).

Dne 31. srpna 2017 Česká školní inspekce zveřejnila sekundární analýzu výsledků mezinárodních šetření TIMSS 2015 a TIMSS 2011, jejímž cílem je porovnat na základě výsledků těchto šetření vybrané znaky méně úspěšných a velmi úspěšných tříd (odkaz [-zde-](#)).

Zatím nejnovější tematická zpráva (4. září 2017) přináší výsledky inspekčního elektronického zjišťování uskutečněného v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách, které bylo zaměřeno na zjišťování podmínek pro využití digitálních technologií (odkaz [-zde-](#)). ◀

Přehled tematických zpráv České školní inspekce (květen–září 2017)

SHRNUTÍ HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ

Kvalita výchovně-vzdělávací činnosti v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy

Oblast institucionální výchovy zasahuje do gesce několika rezortů - kromě školství jde o rezort práce a sociálních věcí, spravedlnosti a zdravotnictví. V současné době se diskutuje o možnosti přesunu zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy do gesce Ministerstva práce a sociálních věcí. Česká školní inspekce i na základě výsledků inspekční činnosti, které jsou souhrnně představeny v květnové tematické zprávě, takovou změnu nedoporučuje.

Příslušná data a informace Česká školní inspekce získala jednak v rámci **prezenční inspekční činnosti** provedené v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), a to **od června 2016 do února 2017** (57 školských zařízení), a jednak vycházela z doplňkového **elektronického zjišťování** mezi řediteli všech těchto zařízení (58), jež se uskutečnilo v **srpnu 2016**.

Značné rezervy v diagnostice

Předpokladem pro přijetí dítěte do příslušného zařízení bylo ve všech případech **rozhodnutí soudu**. Ten ovšem **často rozhoduje i bez znalosti diagnózy** toho kterého dítěte, což pak může mít **negativní vliv na vhodnost jeho umístění**. Bylo zjištěno, že až **na jedno zařízení všechna ostatní přijímají děti i bez předešlé vstupní diagnostiky**. Tu při samotném vstupu pak provádí 60 % zařízení, zbylá tak činí až někdy později. Optimálně by však měl **diagnostiku provést spádový diagnostický ústav**. Ovšem v nastavení diagnostického procesu byly **mezi těmito ústavami zaznamenány zásadní rozdíly**, včetně nerovnoměrného odborného zabezpečení, často zastaralých postupů nebo naprosto nedostatečné znalosti zařízení, do kterých mají být děti umísťovány.

Problém je ale na druhou stranu také v tom, že **mezi jednotlivými**

zařízeními nejsou ve speciální profilaci nebo specializaci prakticky žádné rozdíly. Jedním z důsledků tohoto stavu je i **časté přemísťování dětí z jednoho typu zařízení do jiného** (průměrná celková délka pobytu činila 4,5 roku celkově, půl roku v aktuálním zařízení). Příčinou je i **nedostatečná schopnost s těmito problematickými dětmi v daném ústavu efektivně pracovat**. To se pak projevuje tím, že **tito klienti procházejí strukturou ústavní péče bez komplexního programu i bez individuálního etopedického vedení a psychoterapie**. Děti, které si tak opakovaně musejí budovat své sociální postavení a marně hledají důvěryhodné dospělé vzory, se tím spíše chovají neadekvátně, například utíkají nebo útočí na své vrstevníky i na dospělé.

Personální rizika

Daný stav je způsoben zejména **nedostatečným personálním zázemím**. V navštívených zařízeních sice pracovali v průměru 3 etopedi, 2 až 3 psychologové a 5 pedagogů s psychoterapeutickým výcvikem. **Velký rozdíl je však mezi diagnostickými ústavami**, kde je situace mnohem lepší, **a ostatními typy zařízení**.

Zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a preventivně výchovné péče jsou určena **dětem a mládeži ve věku 3–18 let**, příp. nezaopatřeným osobám do 26 let jejich věku, které se připravují na budoucí povolání. Hlavním cílem této péče je **opětovné zařazení dítěte do běžného vzdělávacího procesu, jeho návrat zpět do původní rodiny, je-li to možné, popřípadě jeho umístění do náhradní rodinné péče**.

Děti umístěné v zařízeních pro závažné poruchy chování (dětský domov se školou nebo výchovný ústav) se zpravidla vzdělávají ve školách, které jsou zřízeny jako součást zařízení. Při dětských domovech se školou jsou zřízeny základní školy, kde jsou žáci vzdělávání podle RVP pro základní vzdělávání (popřípadě jeho přílohy upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením) nebo pro obor vzdělání základní škola speciální. Při výchovných ústavech jsou zřizovány školy poskytující střední vzdělání v různých oborech a v délce trvání od jednoho roku do tří let.

zení, v nichž se převážně potýkají s nedostatkem těchto specialistů. Navíc přes dvě pětiny zařízení využívají služeb externího psychologa a více než desetina služeb externího etopeda. Ve skutečnosti proto jen **pouze polovina zařízení je schopna zcela zajistit pravidelnou systematickou péči daných odborníků**. Naopak v některých ústavech není tato péče zajištěna prakticky vůbec.

Personální situaci komplikuje **vysoká fluktuace pedagogických pracovníků**, jejich **vyšší věkový**

Tabulka 1 | Děti v zařízeních pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy (2015/2016)

Typ zařízení ÚV nebo OV	Počet zařízení	Počet dětí	Z toho chlapců
Diagnostický ústav	13	1 337	797
Dětský domov se školou	28	1 013	727
Výchovný ústav	27	1 641	1 094

průměr, nadměrný počet dětí na jednoho odborníka.

Kromě etopedů chybějí zejména dětské specialisty, např. pro sluchová či zraková postižení.

Problémem je také **nedostatečná spolupráce nejen mezi těmito specialisty, ale i dalšími pedagogickými pracovníky. Chybí jednotná metodická podpora a jasné vymezení pravomocí a povinností jednotlivých odborníků**, kteří mají přístup do informačního systému daného zařízení. Nekoncepční je též plánování dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků.

Zvláště **problematická je dosažitelnost dětských psychiatrů a absence potřebného farmakologického dohledu**, který je vázán na pravidelné kontroly a úpravy medikace.

Častý formalismus a nekoncepčnost

Procesy řízení a vyhodnocování jsou mnohdy prováděny jen částečně, případně **chybí autoevaluační systém** nebo absentuje klíčový pracovník ve vztahu k naplňování potřeb dítěte.

V řadě činností ústavů je patrný **formalismus**, který se projevuje například v **minimálních programech primární prevence**. Ty jsou obsahově vzájemně velmi podobné, často nejsou vůbec vyhodnocovány a nepromítá se do nich cílená sekundární intervence zaměřená na konkrétní rizikové chování. A i když má naprostá většina zařízení definován **způsob podpory a profesního rozvoje pracovníků i postupy pro jejich pravidelné hodnocení a kontrolu**, jsou tato opatření mnohdy naplňována jen **formálně a nesystematicky**. Podobná situace je také u **mechanismů pravidelného hodnocení cílů a kvality poskytované péče**, které bývají často uplatňovány pouze formálně, nedostatečně a nesystematicky.

Programy rozvoje osobnosti dítěte (PROD) jsou také často vedeny spíše **formálně**, protože pracují jen s obecně platnými doporučeními. Na

jejich zpracování se zpravidla podílí jen někteří pracovníci a programy nejsou pravidelně vyhodnocovány. Průběžné výsledky odborné práce s dětmi nejsou dostatečně evidovány a ani monitoring změn v postojích a vzorcích chování klientů není optimálně zaznamenáván.

Zařízení sice mají v zásadě zpracovanou strategii identifikace individuálních potřeb dětí, ta však není velmi často v praxi realizována, zejména pokud jde o poskytování pravidelné systematické péče.

Útěkovost se zvýšila

Mezi **nejčastější projevy problémového chování** patří:

- agrese (mírná 38 % dětí, zvýšená, 23 %, závažná 10 %),
- nerespektování autority (mírné 35 % dětí, zvýšené 40 %, závažné 15 %),
- majetková trestná činnost (dopustilo se jí 300 dětí),
- násilná činnost (77 dětí).

Specifickou oblastí rizikového chování dětí umístěných do zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy je útěkovost. K útěkům v délce do 24 hodin došlo v minulém školním roce v **1 712 případech** a v délce nad 24 hodin v **3 299 případech**. Během tohoto období bylo na útěku 66 % dětí, řada z nich **opakovaně**. Ve dvou desítkách zařízení se v poslední době **útěkovost zvýšila**, což jejich **ředitelé přičítají zejména vynucenému benevolentnějšímu režimu**, který byl zaveden na základě příkazu dozorujícího státního zastupitelství. Přestože ve všech případech bylo po návratu s dítětem nějak speciálně pracováno, ředitelé i pedagogové uvádějí, že vzhledem k obecně krátké době pobytu v jednom zařízení nelze s dítětem navázat potřebný kontakt a přesvědčit jej o smysluplnosti dané péče.

Tři čtvrtiny dětí žijících v zařízeních mají speciální vzdělávací potřeby. Vzdělávání probíhá jednak v běžných, takzvaných externích školách, jednak ve školách, které jsou zřízeny jako součást zařízení,

včetně těch, jež poskytují střední vzdělání (37 %). Celkem nabízejí **64 oborů vzdělání**, které však v **naprosté většině připravují jen pro výkon jednoduchých prací** (obory určené převážně pro absolventy speciálních základních škol). V rámci řízeného rozhovoru 16 % dětí uvedlo, že neměly a nemají možnost vybrat si školu mimo zařízení, v němž jsou umístěny.

Podpora je nutná

I přes všechny zjištěné nedostatky nelze tvrdit, že by zařízení byla zcela nefunkční. Z šetření České školní inspekce vyplývá, že **podstatná většina hospitovaných činností byla vedena v souladu s individuálními potřebami dětí**. Klienti měli téměř vždy prostor k vyjádření vlastního názoru. Činnosti také probíhaly v příjemné atmosféře a v pozitivním klimatu skupiny. Tuto skutečnost navíc potvrzují i anonymní odpovědi dětí v dotaznících, z nichž vyplývá **celková převažující spokojenost se zařízeními**, a to včetně **ubytování, vybavení, chování dospělých a možnosti svěřit se některému z nich se svými problémy**.

Česká školní inspekce **upozorňuje na potřebu toho, aby se MŠMT důsledně zaměřilo zejména na roli diagnostických ústavů v systému institucionální výchovy a systematicky je metodicky vedlo**. Jedině tak může dojít k odstranění toho, že tyto ústavy pracují na základě vzájemně odlišných metodik a přístupů.

Nutná je i lepší spolupráce i mezi jednotlivými zúčastněnými rezorty. Například jde o vyřešení nejednotnosti v posuzování typů mimořádných událostí, která také rozhodně nepřispívá ke zkvalitňování následné péče. Stejně tak není dořešena řada záležitostí spadajících do působnosti Ministerstva zdravotnictví, třeba medikace dětí.

Jako **klíčové se jeví snížení kapacity jednotlivých zařízení tak, aby tato pracoviště plnila kritéria rodinného prostředí**. ◀

SHRNUTÍ HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ

Využívání individuálních výchovných programů v základních školách

Individuální výchovný program je jedním z nástrojů řešení problémového a rizikového chování žáků. Tato forma spolupráce mezi školou, žákem a jeho zákonným zástupcem (případně dalším zúčastněným subjektem) je vyjádřena ve společně podepsaném dokumentu, v němž se tyto strany zavazují plnit stanovené úkoly. Cílem České školní inspekce bylo zjistit, jak jsou individuální výchovné programy od ukončení jejich pilotního ověřování (2013) využívány, a to v kontextu dalších preventivních aktivit škol.

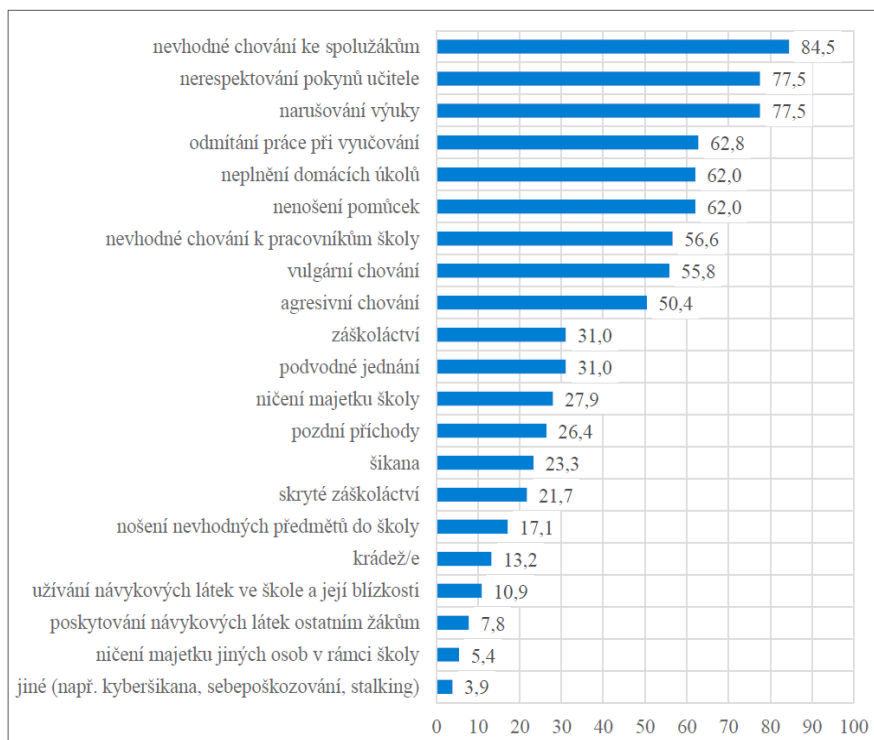
V září 2016 provedla Česká školní inspekce inspekční **elektronické zjišťování v základních školách** (3 464), jehož smyslem bylo sestavit přehled škol, které již individuální výchovný program využily (578 ZŠ). Z těchto škol pak byl vytvořen vzorek pro realizaci **prezenční inspekční činnosti** uskutečněné od října 2016 do ledna 2017 (47 ZŠ) a také vzorek k provedení podrobnějšího elektronického zjišťování (130 ZŠ).

Individuální výchovný program by rozhodně neměl být vnímán jako sankce, ale jako **způsob, jak nastavit účinnou spolupráci tak, aby došlo k eliminaci rizikového chování žáka**. Zmíněný dokument představuje třetí stupeň strukturovaného postupu řešení. Předchozími kroky jsou pohovor se žákem a následné jednání s ním a jeho zákonným zástupcem, a to za účelem odstranění daného nežádoucího chování.

Školy individuální výchovné programy využívají nedostatečně

Ze všech ZŠ zapsaných do školského rejstříku využilo **individuální výchovný program** dosud **jen 578 škol** (16,7 %), a to 366 na 1. stupni a 398 na 2. stupni (v některých školách tedy využili výchovný program jen na jednom stupni, v jiných na obou). Častěji šlo o plně organizované ZŠ. Velké množství škol při vykazování zaměřovalo individuální výchovné programy za individuální vzdělávací plány, což ukazuje na dosud **slabé povědomí škol** o samotné **existenci tohoto nástroje pro eliminaci rizikového chování žáků**. Zatímco na 2. stupni dávali ředitelé škol přednost formulářům, jež jsou přílohou příslušného pokynu MŠMT (56 % ZŠ),

Graf 1 | Projevy rizikového chování jako podněty pro použití individuálního výchovného programu – podíl škol (%)

na 1. stupni upřednostňovali vlastní texty (51 % ZŠ). Důvodem je zřejmě potřeba škol přizpůsobit písemnou dohodu nižšímu věku žáků.

Z informací získaných ze 130 škol, které již mají s individuálními výchovnými programy větší zkušenost (celkem 1 111 programů), vyplynulo, že nejvíce byly tyto **programy uplatňovány v 7. a 8. ročníku**, nejčastěji kvůli **nevhodnému chování ke spolužákům, nerespektování pokynů učitele nebo narušování výuky, odmítání práce při vyučování, neplnění domácích úkolů či nenosění pomůcek** (viz graf 1).

Ve více než polovině škol pak byly individuální výchovné programy zavedeny kvůli opakovanému agresivnímu, vulgárnímu, anebo jinak nevhodnému chování k pracovníkům

školy. Česká školní inspekce také zjistila, že k využití programu často vedla kombinace více projevů rizikového chování zároveň. Část škol uplatnila individuální výchovný program ještě před případným využitím některého z kázeňských opatření (47 %), naopak jiná část tak učinila až poté, co se jejich uplatnění ukázalo jako nedostatečné (44 %). A více než polovina ZŠ je použila současně s nějakým z těchto opatření. Celkem třetina ZŠ pak využila více než jeden z uvedených způsobů.

Základem úspěchu je spolupráce

Školy realizaci individuálních výchovných programů zajišťují nejčastěji ve **spolupráci třídního učitele** buď **se školním metodikem prevence, nebo s výchovným poradcem**

(95 % ZŠ). Podstatná většina ZŠ nicméně zapojuje i další aktéry, a to jak vnitřní (vedení školy nebo další vyučující), tak vnější (policie, lékař, neziskové organizace).

Zhruba **90 % zákonných zástupců dotčených žáků individuální výchovný program podporovalo**, zbylý počet o programy nejevil zájem a v jednom případě šlo o výloženě negativní postoj. **Pozitivní přístup však zároveň vždy neznamenal aktivní podporu dítěte.** Mezi hlavní problémy patřily dohled nad přípravou do školy (92 %), kontrola školních výsledků (70 %), zajištění potřebných pomůcek do školy (60 %), komunikace se školou (58 %) nebo dohled nad školní docházkou (47 %).

Čtyři pětiny ze 130 škol individuální výchovné programy vyhodnocují průběžně, desetina pouze po jejich ukončení a desetina je nevyhodnocuje vůbec. Individuální výchovný program by nikdy neměl být vyhodnocován pouze jednou ze stran. V necelé polovině škol jsou naráz zapojováni hlavní zúčastnění aktéři, v dalších případech se tak děje odděleně nebo bez zapojení žáka či jeho zákonného zástupce, ojediněle jen v rámci jednání výchovné komise.

Na základě hodnocení významu konkrétních individuálních výchovných programů řediteli 130 ZŠ Česká školní inspekce konstatuje, že v řadě případů tyto programy neměly na zlepšení chování daných žáků buď vůbec žádný vliv, nebo měly vliv jen přechodný (1. stupeň ZŠ 36 %, 2. stupeň 42 %). Součástí každého individuálního výchovného programu jsou také opatření, která budou využita, pokud nedorazí k nápravě. Přistoupit k nim muselo téměř 90 % škol (61 % případů). A více než polovina ZŠ musela individuální výchovný program opakovat, což dohromady představovalo zhruba čtvrtinu žáků. Překážky spatřují oslovení ředitelé hlavně v přístupu žáka a jeho rodiny (77 %).

Individuální výchovný program a kázeňská opatření se nevylučují

Ve 130 školách problémové chování žáků nejčastěji řešili:

- okamžitým napomenutím nebo domluvou (100 %),
- následovalo sdělení rodičům, a to převážně v podobě poznámky do žákovské knížky (91 %),
- oddělením žáka od zbytku kolektivu (43 %),
- odejmutím výhod spojených s mimo-výukovými aktivitami (28 %).

Zpravidla až po vyčerpání předepsných opatření většina škol využívá i **institut výchovné komise**. K dalším výchovným nástrojům škol patří zejména **třídnické hodiny**. Přestože je na 2. stupni uplatňují téměř všechny školy, značné rozdíly jsou v jejich četnosti a pravidelnosti. Jednou měsíčně nebo častěji tak činí tři pětiny škol, pětina dokonce týdně.

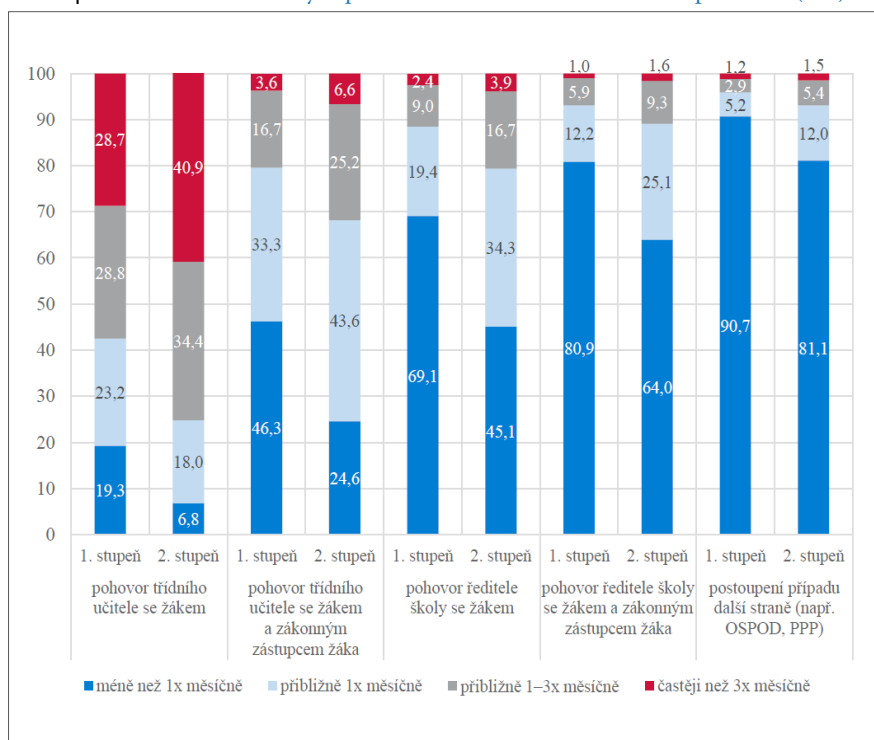
Poměrně malé procento škol řeší výchovné problémy **pozitivní motivací**, a to pochvalami a větším zapojením žáků do zájmových činností (17 %).

Z údajů týkajících se všech oslovených škol plyne, že **velká část z nich**

postoupila daný případ další straně, zejména orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo školskému poradenskému zařízení. Školy, které individuální výchovný program využily (578), častěji realizovaly pohovory třídních učitelů nebo ředitelů se žáky a jejich zákonnými zástupci než ty ZŠ, jež individuální výchovný program ještě nikdy neuplatnily. Pokud však jde o jiná výchovná opatření, zde již takový rozdíl patrný nebyl (současné využití kázeňských opatření a individuálního výchovného programu se vzájemně nevylučuje).

Vzhledem ke krátkému období, během něhož je možné individuální výchovné programy využívat, i kvůli poměrně nízkému počtu škol, které je uplatňují, nelze ještě dostatečně posoudit, zda programy mají odpovídající preventivní účinek, ani jestli skutečně vedou ke snížení celkového výskytu rizikového chování žáků ve školách. **Česká školní inspekce proto doporučuje zvýšit informovanost škol o individuálních výchovných programech a zároveň při jejich zavádění zajistit příslušnou metodickou podporu.** ◀

Graf 2 | Četnost řešení kázeňských problémů za školní rok 2015/2016 – podíl škol (v %)

SHRNUTÍ HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ

Komunikace mezi školou a veřejností v základním vzdělávání

Požadavky moderní doby kladou vysoké nároky na rychlé získávání a předávání informací i na jejich důkladné ověřování či zpětnou vazbu. Nastavení efektivních informačních kanálů a volba optimálních komunikačních strategií jsou tak i ve školách důležitým nástrojem pro plynulé fungování daných procesů, včetně tvorby školního marketingu. Cílem této zprávy je proto podat informaci o současném rozsahu, obsahu, organizaci, formách a dalších aspektech komunikace, která se uskutečňuje mezi základními školami a veřejností, zejména pak zákonnými zástupci žáků.

Potřebné údaje Česká školní inspekce získala nejenom na základě **prezenční inspekční činnosti** (včetně dotazníků pro učitele a ředitele), která se uskutečnila **od října 2016 do ledna 2017** ve 305 základních školách, ale také prostřednictvím **on-line elektronického dotazníku**, který vyplnili ředitelky a ředitelé 200 vybraných základních škol (**březen 2017**).

Chybí ucelená metodika

Česká školní inspekce do tohoto tematického šetření vstupovala s poznatkem, že **školy nemají k dispozici jednotnou, ucelenou a prakticky využitelnou metodiku, která je potřebná zejména pro řešení problematických, nebo dokonce krizových komunikačních situací**. Hypotéza, že **absence této metodiky může školám bránit v rozvoji efektivní komunikace**, se v mnoha ohledech potvrdila.

Ostatně potřebu nějaké metodické podpory vyjádřily ve většině samy oslovené základní školy. Jejich ředitelům by nejvíce vyhovoval vzorový scénář, jak postupovat při řešení šikany (91 %), nebo vzorový scénář, jak řešit konfliktní a krizové situace s rodiči (89 %), tipy a odkazy na projekty, které rozvíjejí spolupráci školy s veřejností (83 %), metodický materiál, který doporučuje, jakým způsobem má škola vyjednávat s rodiči o možné míře jejich zásahu do života školy (68 %).

Jen polovina školských rad je funkčních

Metodickou podporu by si podle České školní inspekce zaslouhovala

zejména **činnost školských rad**, tedy orgánu školy, jenž umožňuje zákonným zástupcům žáků (dále jen „rodičům“) podílet se spolu s vedením školy, pedagogickými pracovníky, zástupci zřizovatele, případně dalšími osobami na správě školy.

Důvodem je totiž zejména zjištění, že jen **necelá polovina ředitelů** z dvou set oslovených škol si myslí, že **školská rada** je v případě jejich školy **funkčním orgánem**, jenž jim při vlastní řídicí činnosti nějak pomáhá.

Tento názor je však třeba vnímat v kontextu zájmů dalších zúčastněných aktérů, protože je otázkou, co pro optimální fungování školských rad činí sami ředitelé. Nabízí se totiž možnost, že **část z nich pasivitu školských rad dokonce vítá**, protože jim tak nekomplikují jejich vlastní rozhodování. Neměli by však zapomínat, že např. při jednání se zřizovateli, kdy jsou školy v pozici slabší strany, může školská rada sehrávat klíčovou, a tím i nezastupitelnou roli. Navíc kdyby rady plně fungovaly, do popředí by se nedostával aktivismus minoritních skupin rodičů.

- Ve třetině oslovených ZŠ je školská rada **zdrojem užitečných kontaktů pro spolupráci s dalšími partnery** v rámci dané lokality nebo regionu.
- Ve stejném podílu škol je jakýmsi **mediátorem při komunikaci se zřizovatelem**.
- A v necelé šestině škol **figuruje při komplikované komunikaci s rodiči**.

Některé skupiny poskytují podporu, jiné požadují změnu

Kromě školské rady působí v **necelých dvou třetinách** oslovených škol nějaký další subjekt **mající statut právnické osoby**. Ukazuje se, že tyto organizace bývají velmi užitečným partnerem školy, a to jak v oblasti materiální či finanční podpory některých školních aktivit, tak i v rovině komunikace, a to zejména z důvodu poskytování zpětné vazby nebo při spoluvytváření prostředí vzájemné důvěry. **Více než 90 % ředitelů** označilo činnost takové **organizace působící při jejich škole** za natolik **přínosnou**, že by její existenci doporučili i těm ZŠ, kde ještě žádná zřízena není.

Při základních školách figurují i **neformální skupiny rodičů** (většinou jde jen o část dané rodičovské veřejnosti), které spojuje **společný názor na určitou oblast konání školy**, například provedení rekonstrukce školní budovy nebo prosazení alternativní metody vyučování. Takovéto skupiny byly zaznamenány v 27 školách (14 %). Jak bylo zjištěno, jejich nejčastějším požadavkem byla změna pedagoga (56 %), dále zavedení odlišného způsobu výuky v některém předmětu (22 %) a návrh na jiný přístup k hodnocení (19 %). Z toho je patrné, že jde o témata, která významně zasahují do kompetencí ředitele školy, a mohou tak vzájemnou komunikaci zásadně komplikovat. A ve vztahu k výše uvedenému je velice zajímavým a závažným zjištěním fakt, že **téměř dvě třetiny škol, při kterých tyto skupiny** (zpravi-

dla nezastupující většinové názory rodičů) působí, patří mezi školy s nefunkční školskou radou.

Rodiče se na školu obracejí stále častěji

Více než třetina dotazovaných ředitelů uvedla, že v posledních dvou letech zaznamenali zesílení intenzity komunikace rodičů se školou, která se projevovala jak častějšími žádostmi o informace, tak zvýšeným počtem jiných požadavků rodičů vůči škole.

Třetina ředitelů toto zvýšení komunikační aktivity rodičů vnímá pozitivně, naopak 8 % ho považuje za komplikaci. Avšak 43 % si myslí, že rodiče chápou školu jako službu, o kterou se – pokud funguje – příliš nezajímají.

Rodiče nejčastěji požadují:

- zlepšení doplňkových služeb, jako jsou družina, jídelna nebo zájmové kroužky (35 %),
- vyšetření podezření na šikanu (12 %),
- vyloučení žáka, který podle daného rodiče narušuje vyučování (10 %).

Desetina si pak stěžuje na chování konkrétního učitele.

Mnozí rodiče se významně podílejí jak na odhalování, tak na následném řešení případů šikany. V bezmála desetině škol však není upřesněno, jak postupovat v případě podezření na šikanu. Nejčastěji školy s takovýmto postupem stanoveným jejich vedením seznamují rodiče na třídních schůzkách (58 %).

Systematická podpora není většinou nastavena

Nejčastější způsob (65 %), jakým jsou rodiče informováni o možnostech řešení konfliktních situací nebo vyjádření nespokojenosti s fungováním školy, je prostřednictvím třídních schůzek. Ovšem žádný dohodnutý postup neexistuje u 35 % škol. V těchto pří-

Graf 1 | Obsah nejčastějších požadavků rodičů žáků ZŠ na vedení školy – podíl škol (%)

padech tak může být snižován pocit jistoty rodičů, což pak vede ke zbytečným komplikacím při komunikaci se školou.

Česká školní inspekce konstatuje, že jen 12 % navštívených škol má nastavena pravidla a mechanismy k organizování vlastní činnosti (školní řád a další vnitřní předpisy) tak, že k nim mají rodiče snadný přístup. Ve zhruba 80 % škol se sice komunikace s rodiči i dalšími partnery na potřebné úrovni uskutečňuje, není však systematicky podporována. A 8 % škol věnuje komunikaci spíše nahodilou pozornost a ani nevyhledává zpětnou vazbu.

Některé školy, jež chtějí dát najevo, že komunikaci s veřejností považují za významný faktor, získaly certifikovanou značku „Rodiče vítáni“. Takovýchto škol je v České republice certifikováno více než 400. Většina z nich jsou školy základní, případně spojené s mateřskou školou. Z dotazovaných 200 základních škol mělo tuto značku 16 %. Školy, které certifikát nemají, jako nejčastější důvod toho, proč o něj neprojeví zájem, ústy svých ředitelů uvedly, že tento projekt nepovažují za atraktivní. Zajímavé je, že ve skupině dotazovaných škol s danou certifikací nebylo potvrzeno očekávání, že požadavky rodičů, jako je nespokojenost se stylem výuky, stížnost na chování učitele či žádost o vyloučení spolužáka, který narušuje vyučování, budou méně časté než u ostatních škol.

je vyučování, budou méně časté než u ostatních škol.

Téměř všechny školy mají svůj web

Důležitým prvkem je také nastavení nástrojů komunikace s veřejností, a to jak v samotném prostoru školy, tak mimo něj.

Necelá třetina oslovených škol má zaměstnance, který kromě dohledu nad tím, kdo hodlá na půdu školy vstoupit, poskytuje také informace potřebné pro orientaci v dané budově. Téměř polovina škol má u vchodu informační tabule, 38 % škol má pak uvnitř své budovy na bázi různých symbolů instalován směrový informační systém. Tři čtvrtiny škol používají nějaký veřejně dostupný informační nástroj (letáky nebo online časopis).

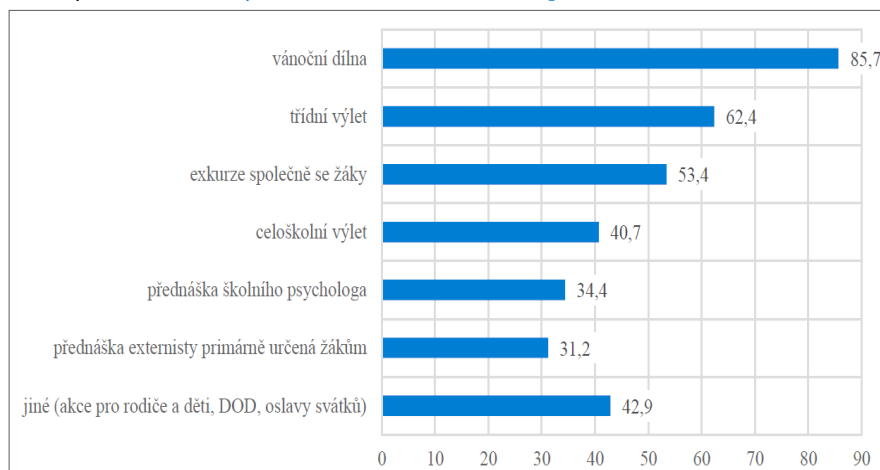
Naprostá většina základních škol (99 % nad 150 žáků a 94 % s menším počtem) provozuje vlastní webové stránky. Těmito stránkami informuje 62 % škol rodiče žáků zejména o akcích školy, rozvrzích tříd nebo o aktuální nabídce ve školním stravování. Weby využívá 56 % ZŠ i ke zveřejňování výukových materiálů a úkolů, bezmála polovina na nich také provozuje systém informující o hodnocení žáků.

Školy rovněž nabízejí veřejnosti doplňkové služby zjednodušující vzájemnou komunikaci, jako jsou například zvlášť vyčleněné prostory určené pro návštěvy (43 %) nebo

poskytnutí části budovy k pořádání různých organizovaných aktivit (zejména tělocvična). **Nejběžnější formou doplňkových služeb** je však **možnost rodičů** účastnit se některých školních akcí (96 % z 200 škol).

Kromě zajištění metodické podpory v oblasti komunikace s vnějšími partnery, a zejména pak v případě činnosti školských rad, Česká školní inspekce doporučuje podporovat i partnerské vztahy jak mezi jednotlivými školami (a to i napříč stupni vzdělávání), tak mezi školami a školskými zařízeními. ◀

Graf 2 | Školní akce, kterých se rodiče mohou účastnit – podíl škol (%)

SHRNUTÍ HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ

Participace žáků a studentů na fungování a rozvoji školy

Termín PARTICIPACE je ve vztahu ke školnímu prostředí definován jako možnost žáků vyjadřovat se k utváření života ve škole a aktivně se na tomto utváření podílet (něco měnit). Jedním z nejdůležitějších a nejčastějších nástrojů této participace je pak žákovský parlament nebo obdobný samosprávný orgán. Cílem tematické zprávy, která byla vydána v červnu 2017, je přinést informace o aktuálním stavu spoluúčasti žáků ZŠ a SŠ a studentů VOŠ na fungování a rozvoji jejich škol.

Tematická inspekční činnost se skládala z **inspekčního elektronického zjišťování** v podobě on-line dotazníku pro ředitele **3 662 základních a 1 130 středních škol** (září 2016), podrobnější informace pak byly elektronicky zjišťovány od 191 ZŠ a 99 SŠ, a to v oblasti fungování jejich žákovských parlamentů. Součástí tohoto zjišťování bylo i **39 samostatných vyšších odborných škol** (květen 2017). Další informace byly získány v rámci **prezenční inspekční činnosti** (září až duben 2017), při níž bylo navštíveno **460 ZŠ a 133 SŠ**, přičemž u 82 základních a 25 středních škol se Česká školní inspekce zaměřovala přímo a podrobně na oblast žákovských parlamentů.

Nejaktivnější jsou žáci při spolupráci s dospělými

Podle názoru ředitelů se žáci v daných školách sice do příslušných aktivit zapojují, ovšem spíše tak, že jen **příspěvají svými ná-**

zory k rozhodnutím dospělých. Žáky organizovaná participace je vzhledem k jejich věku častější v plně organizovaných základních školách. Ovšem u škol pouze s 1. stupněm se ukazuje, že fungují na komunitní bázi a aktivity, jež jinde zajišťuje žákovský parlament, v nich i bez jeho existence plnohodnotně probíhají. **Organizované struktury se častěji utvářejí ve středních školách (32 %) než ve školách základních (25 %).** Aktivněji se do rozhodovacích procesů zapojují žáci gymnázií oproti žákům středních odborných škol (o 17 %). **Nejméně aktivní v rozhodování jsou pak žáci SOŠ, které poskytují vzdělání pouze v nematuritních oborech.** Zjevně **nejvýraznější míra zapojení žáků se projevuje tehdy, když jsou aktivity navrhovány a řízeny dospělými a současně konzultovány s žáky;** rozhodnutí provádějí dospělí, kteří přitom zohledňují názory žáků (45 % ZŠ a 44 % SŠ).

Žáci se na životě a chodu školy nejčastěji podílejí:

- při zapojení do mimoškolních (např. charitativních) akcí (79 % ZŠ, 88 % SŠ),
- návrhy, přípravou nebo realizací mimoškolních aktivit (77 % ZŠ, 84 % SŠ),
- řešením záležitostí týkajících se skupin žáků, jako jsou např. vztahy ve třídě (75 % ZŠ, 67 % SŠ),
- prezentací názorů na materiální vybavení a vzhled školy (60 % ZŠ, 65 % SŠ),
- aktivitami směřujícími k prevenci násilí a rizikových jevů (53 % ZŠ, 54 % SŠ).

Naopak **nejméně (6 % ZŠ, 8 % SŠ) žáci podávají náměty k obsahu a cílům výuky** (např. návrh témat). Zejména vzhledem k jejich věku, žáci ZŠ (43 %) oproti žákům SŠ (60 %) méně často poskytují zpětnou vazbu škole a podávají náměty k výuce, jako

jsou např. její formy, projekty, exkurze, konzultace (33 % ZŠ, 44 % SŠ). Žáci gymnázií se zase častěji podílejí na organizačních záležitostech školy než žáci středních odborných škol. Tam, v souvislosti s větším počtem studijních a výchovných problémů, se naopak ve vyšší míře zapojují do řešení záležitostí týkajících se jednotlivých žáků.

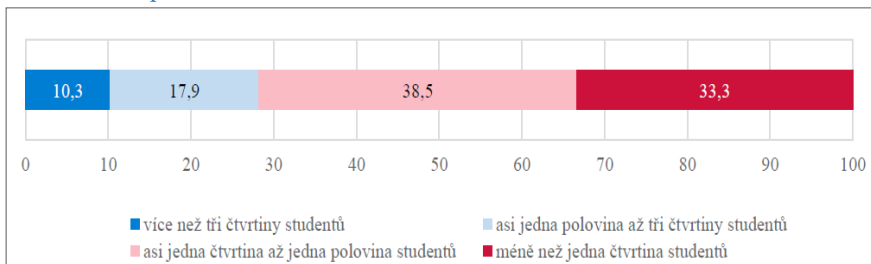
Ve středních školách dominují formalizované struktury

Dvě pětiny ředitelů základních i středních škol si myslí, že **zapojení žáků do rozhodování ve škole motivuje tyto žáky k odpovědnému přístupu k životu i ke světu**. A přibližně pětina z nich vnímá význam spoluúčasti žáků jednak v nabývání dovedností (zejména komunikačních, osobnostních a občanských) potřebných k zapojení do života společnosti, jednak v posilování samostatnosti při hledání nápadů a kreativních řešení. A jen přes půl procenta ředitelů v zapojování žáků do rozhodování ve škole žádný význam nespatřuje.

Celkově mají **možnost se** více či méně formálně **zapojovat** žáci **téměř ve všech školách**. Formalizované struktury, ať již na úrovni školy, nebo na úrovni třídy, mohou využívat žáci 66 % ZŠ a 85 % SŠ (především s maturitními obory).

Zatímco **neformální a účelově vznikající i fungující skupiny žáků** se objevují zhruba **v polovině ZŠ i SŠ, formalizovaná struktura převažuje u škol středních**, a to jak na úrovni třídy (68 % SŠ oproti 51 % ZŠ), tak školy (53 % SŠ oproti 41 % ZŠ). Jedním z důvodů této diference je rozdíl mezi školami jen s 1. stupněm (komunitní charakter) a školami plně organizovanými. V rámci středních škol zase poměr na druhou stranu ovlivňuje **častější existence žakovských parlamentů v gymnáziích (72 %)**. Toto zjištění Česká školní inspekce vyhodnotila jako negativní, protože i z jiných šetření plyne, že **zejména absolventi středních odbor-**

Graf 1 | Přibližný podíl studentů, kteří projevují o rozhodování o chodu a rozvoji školy aktivní zájem (přinášejí podněty, účastní se jednání, podílejí se aktivně na realizaci přijatých rozhodnutí) – podíl škol (v %)

ných škol (především ti, kteří končí s výučním listem) **mají menší zájem o účast ve volbách nebo i v jiných občanských aktivitách**.

Schůzkám žáci příliš času nevěnují

Právo na zakládání samosprávných orgánů (žakovských parlamentů a třídních samospráv) je **zakotveno ve školském zákoně**. Z údajů *Centra pro demokratické učení*, které se na přípravě této tematické inspekční činnosti podílelo, vyplývá, že **vedení školy by mělo zajistit, aby zasedání žakovského parlamentu probíhalo alespoň jednou za dva týdny a aby trvalo minimálně 45 minut**, a to v době, kdy se ho mohou účastnit žáci ze všech tříd.

Z dat získaných od oslovených škol (191 ZŠ a 99 SŠ) vyplývá, že **v doporučeném intervalu se parlament schází ve čtvrtině ZŠ a jen v desetině SŠ**. Nejčastěji se zástupci žáků setkávají v ZŠ alespoň jednou za měsíc (53 %) a v SŠ méně než jednou za měsíc (50 %).

Nižší četnost setkávání, než představuje doporučená minimální frekvence, ukazuje na **formální charakter žakovských parlamentů**, což platí pro tři čtvrtiny základních a devět desetin středních škol. V této souvislosti proto vyznívá jako zajímavé zjištění fakt, že jen 15 % ředitelů připouští na daných školách formální funkci jejich žakovských parlamentů.

Pokud jde o délku jednání parlamentu, doporučených 45 minut převažuje na ZŠ (48 %) oproti SŠ (38 %). Ještě více času pak setkání věnuje třetina středních a desetina základních škol.

Přestože nejčastěji se členové žakovského parlamentu setkávají v odpoledních hodinách mimo výuku, scházejí se i v době vyučování, z něhož jsou proto omluveni (15 % ZŠ, 28 % SŠ), anebo i dopoledne během přestávek mezi vyučovacími hodinami (27 % ZŠ, 24 % SŠ).

Voliči neměli často dost informací

Způsob, jakým jsou žáci do školního parlamentu vybírání, si každá škola volí sama. Některé školy upřednostňují jednotné mechanismy (66 % ZŠ, 55 % SŠ), zbytek pak preferuje individuální postup v každé třídě. V základních školách bývají v parlamentu zastoupeny všechny ročníky 2. stupně, méně pak už ročníky 1. stupně, a to v korelaci k věku žáků (91 % 5. ročník, 14 % 1. ročník).

Důležitou úlohu v organizaci voleb mají jednak třídní učitelé, jednak koordinátoři žakovských parlamentů, jimiž jsou pedagogičtí pracovníci, kteří vytvářejí podmínky pro práci těchto organizovaných struktur. **Jejich role by však měla být spíše podpůrná**, protože co nejvíce práce by mělo být ponecháno na samotných žácích. To se však zatím nedařilo ve dvou pětinách základních a přibližně ve čtvrtině středních škol (zejména SOŠ), kde koordinátor jednání dlouhodobě vedl. Zdá se proto, že **učitelé ne vždy umějí (a mnohdy možná ani nechtějí) odpovědnost předávat**.

Koordinátor však organizoval volby jen v malém počtu škol (14 % ZŠ, 21 % SŠ), a to přesto, že minimálně jeden koordinátor figu-

ruje ve většině škol (95 % ZŠ, 78 % SŠ). Ve čtvrtině ZŠ a ve více než dvou pětinach SŠ však nemají koordinátoři pro svoji práci zajištěny žádné speciální podmínky. S tím souvisí i skutečnost, že **ve velkém počtu škol nebyli žáci seznámeni s potřebnými informacemi týkajícími se příslušných voleb**. S jejich principy byli seznámeni ani ne v polovině základních a jen ve třetině středních škol. Česká školní inspekce to považuje zvláště u SŠ za výrazně negativní zjištění, které opět ukazuje na pravděpodobně vysokou míru formálnosti.

Na klima parlamenty vliv nemají

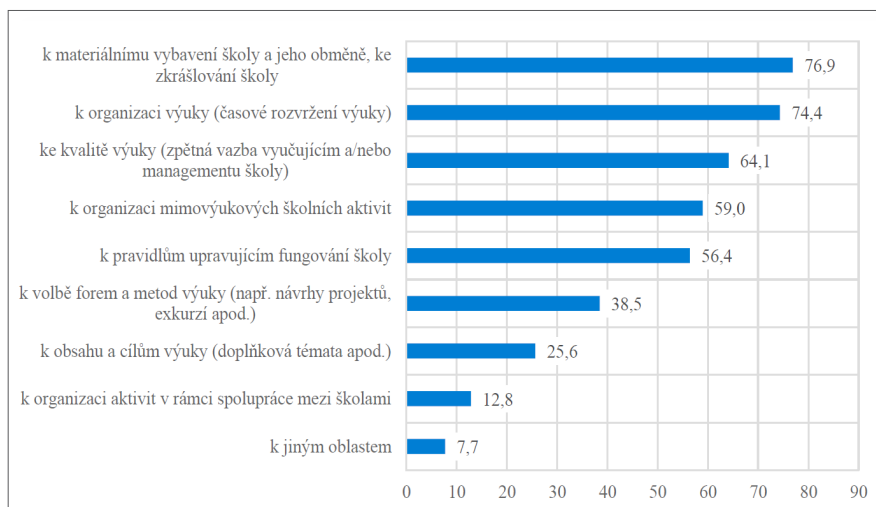
Přestože přibližně polovina ředitelů nevnímá rozvoj občanských dovedností žáků jako hlavní cíl žákovského parlamentu, zlepšování svých dovedností se věnují jeho členové v 93 % ZŠ a 77 % SŠ. Ti zejména rozvíjejí:

- **vrstevnickou spolupráci** (78 % ZŠ, 75 % SŠ),
- **aktivní naslouchání** (66 % ZŠ, 57 % SŠ),
- **plánování a rozhodování ve skupině** (65 % ZŠ, 57 % SŠ),
- **prezentační dovednosti** (53 % ZŠ, 49 % SŠ),
- **udělování zpětné vazby** (51 % ZŠ, 55 % SŠ).

Okolo čtvrtiny ředitelů (23 % ZŠ, 27 % SŠ) chápe parlament spíše jako místo, kde mohou žáci rozhodovat o vybraných záležitostech školy, než jako prostor, kde mají možnost si vyzkoušet, jak funguje demokracie, a osvojovat si dovednosti potřebné pro budoucí zapojení do občanského života. A zásadní roli žákovskému parlamentu přisuzují ředitelé pouhých dvou procent škol.

Ve většině z 82 navštívených základních a z 25 středních škol, v nichž se Česká školní inspekce podrobněji zaměřovala na fungování žákovského parlamentu, byl tento parlament aktivní a vedení přihlíželo k jeho pod-

Graf 2 | Oblasti podnětů pro vedení školy – podíl škol (v %)

nětům. Kromě organizace různých aktivit se tak žákům podařilo prosadit i některé konkrétní změny. V ZŠ to bylo např. rozhodování o nákupu školních pomůcek a sportovních potřeb, vliv na tvorbu žákovského kodexu nebo přijetí podnětů ke školnímu stravování. V SŠ šlo např. o zřízení odpočinkových prostor, o změnu vah některých známek nebo o zohlednění požadavků při skladbě zkoušek z profilové části maturitní zkoušky.

Ve školách (275 ZŠ a 115 SOŠ), v nichž byl žákovský parlament ustaven, se žáci do tvorby pravidel školy zapojovali ve významně vyšší míře. Oproti předpokladu však **z pohledu žáků neexistuje žádná významná odlišnost mezi školami, kde žákovský parlament ustaven je, a kde není, a to v oblasti vnitřních vztahů, klimatu školy či vyšší shody mezi učiteli a žáky.** Podle učitelů se však žáci v ZŠ, kde není parlament ustaven, méně zapojují do hodnocení výuky a řešení záležitostí školy. Ze zjištění České školní inspekce zároveň vyplynulo, že existence žákovského parlamentu ani existence samosprávy na úrovni třídy neměly vliv na výsledky inspekčního hodnocení podle modelu tzv. kvalitní školy.

Angažmá studentů VOŠ

V případě 39 samostatných VOŠ převládají spíše neformální podoby participace studentů na rozhodování o škole. Samosprávný orgán (např.

studentská rada) existuje ve zhruba dvou pětinach VOŠ. Do něj jsou převážně voleni zástupci všech ročníků (82 % VOŠ). Nejčastěji se tito zástupci scházejí několikrát za semestr (59 %), zpravidla jednou měsíčně. V necelé polovině škol se jednání samosprávného orgánu studentů účastní zástupci vedení VOŠ a ve dvou pětinach zástupci vedení i učitelů.

V žádné škole nenastala situace, že by se jednání žáků neúčastnil žádný z pedagogických pracovníků. Ve více než dvou pětinach VOŠ studenti přinášejí podněty pro vedení školy přibližně jednou za měsíc nebo častěji. Ty se týkají zejména materiálních podmínek a výuky. Až na tři výjimky spatřují všichni ředitelé v participaci přínos pro školu i pro studenty samotné.

Česká školní inspekce doporučuje **podporovat participaci žáků na rozhodování a na fungování školy**, a to zejména u SOŠ, v jejichž nadpoloviční většině nejsou žákovské parlamenty ustaveny. Tato spoluúčast žáků totiž vede nejen k přijímání odpovědnosti, ale má i preventivní dopady na mnoho rizikových jevů, které se ve školách objevují (vandalismus, šikana, generační střety apod.). **Školy by se také měly snažit pojímat žákovský parlament jako vzdělávací aktivitu a jeho cíle zanést do svých školních vzdělávacích programů.** ◀

SHRNUTÍ HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ

Vzdělávání v SŠ s vysokou mírou neúspěšnosti ve společné části MZ

Ze statistik jednoznačně vyplývá, že některé obory vzdělání s maturitní zkouškou ve vybraných středních školách dlouhodobě vykazují vysokou míru neúspěšnosti žáků, a to zejména ve společné části maturitní zkoušky. Hlavním cílem tematické inspekční činnosti České školní inspekce proto bylo zjistit možné příčiny tohoto stavu a posoudit, zda a jak jednotlivé školy přijímaly a uplatňovaly příslušná opatření směřující ke snížení školní neúspěšnosti žáků a k celkovému zlepšení stavu vzdělávání.

Tematická inspekce byla provedena formou prezenční inspekční činnosti v období **od listopadu 2016 do dubna 2017**. Česká školní inspekce při ní navštívila **34 vybraných středních škol**, které dlouhodobě (mezi školními roky 2012/2013–2015/2016) vykazovaly vysokou míru neúspěšnosti žáků ve společné části maturitní zkoušky.

V těchto školách dosahovala **hrubá míra neúspěšnosti** (žáci, kteří byli u maturitní zkoušky neúspěšní, nebo k ní nebyli připuštěni z důvodu neprospěchu v závěrečném ročníku studia) nejvyšších hodnot ze všech středních škol v České republice, a to **zpravidla více než 50 %**.

Vzdělání zakončené maturitní zkouškou lze získat třemi způsoby:

- obor vzdělání poskytující střední vzdělání v délce čtyř let,
- obor vzdělání poskytující střední vzdělání v délce čtyř let, jehož součástí je i odborný výcvik,
- obor vzdělání nástavbového studia poskytující střední vzdělání v délce dva až tři roky.

Nejčastější cestou je první způsob. Ovšem většina navštívených SŠ nabízí více z uvedených variant, přičemž nejvíce žáků těchto 34 škol bylo zapísáno v nástavbovém studiu. Tento typ vzdělávání výhradně poskytovalo něco přes čtvrtinu daných SŠ. Česká školní inspekce ve SŠ sledovala a hodnotila kvalitu vzdělávání v celkem 41 oborech vzdělání, z nichž bylo 21 oborů vzdělání čtyřletého maturitního studia, 8 oborů vzdělání čtyřletého maturitního stu-

dia, jehož součástí je také odborný výcvik, a 12 oborů vzdělání nástavbového studia. Výrazně nejvyšší počet žáků (27 %) se vzdělával v nástavbovém oboru Podnikání.

Studium nedokončí dvě třetiny žáků

V navštívených školách **dokončilo studium pouze necelých 30 % žáků v maturitních oborech, do nichž byli přijati**. Důvodem však nebyla jen skutečnost, že se těmito žákům nepodařilo absolvovat maturitní zkoušku, ale také **odchody** mnohých z nich **ze vzdělávání už v průběhu studia** (např. z důvodu vysoké absence nebo odchodu do zaměstnání v případě žáků nástavbového studia).

Zásadně negativním zjištěním je také skutečnost, že **ve dvou třetinách sledovaných škol se během školních let 2012/2013 až 2015/2016 vzdělávali žáci, kteří po úspěšném absolvování všech ročníků u maturitní zkoušky třikrát neuspěli** (nejčastěji ve společné části) **a následně byli (v souladu s právními předpisy) opět přijati do maturitního ročníku**, na jehož konci podnikli další, většinou neúspěšné pokusy o vykonání maturitní zkoušky. V průměru připadli **na jednu hodnocenou školu téměř čtyři takoví žáci**.

V uvedených školních letech se **hrubá míra neúspěšnosti žáků ve společné části maturitní zkoušky postupně zvyšovala**. Ve školním roce 2015/2016 se týkala **65 % žáků**. **Nejhorší situace je v nástavbových oborech**, kde bylo takových žáků dokonce **73 %**.

V příslušných inspekčních zprávách **Česká školní inspekce doporu-**

ručila 25 z 34 hodnocených škol (74 %) zvážit omezení nabídky oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou (tzn. nepřijímat další žáky ke vzdělávání) **nebo podat žádost o výmaz těchto oborů vzdělání z rejstříku škol a školských zařízení**. Mezi obory vzdělání, které by měly být ukončeny, patří zejména **nástavbový obor Podnikání**, ve kterém bylo **zjištěno nejvíce nedostatků**. Nepřijímat žáky do daného oboru nebo podat žádost o výmaz bylo doporučeno 16 školám, tedy téměř polovině navštívených SŠ. Několika školám bylo doporučeno omezení nabídky ostatních oborů, např. Gastronomie nebo Provozní technika.

Přijímací řízení neplní svoji funkci

Na nízký podíl žáků, kteří studium dokončí, má významný vliv **absence účinného systému přijímacího řízení, kdy jsou přijímáni i uchazeči bez potřebných studijních předpokladů**, které školy v rámci školní části přijímací zkoušky nikterak neověřují, pokud nějakou školní přijímací zkoušku vůbec konají.

Ke studiu tak bývají přijímáni všichni nebo téměř všichni zájemci, což Česká školní inspekce považuje za velmi negativní skutečnost, zejména proto, že nedostatečnou připravenost přijímaných žáků ani jejich nízký studijní potenciál nedokáží tyto školy v rámci dalšího vzdělávání přijatých žáků nijak kompenzovat. Konkrétně to znamená, že sledované školy ve školním roce 2015/2016 přijaly do oborů ukončovaných maturitní zkouškou 96 % z přihlášených uchazečů. Z toho dvě třetiny

sledovaných škol přijímaly dokonce všechny přihlášené zájemce.

Pouze v necelé čtvrtině sledovaných škol byli žáci maturující ve školním roce 2015/2016 přijati alespoň do některých oborů vzdělání na základě přijímací zkoušky a z toho jen v 11 % škol byla přijímací zkouška realizována ve všech oborech vzdělání. Častěji jsou přijímací zkoušky organizovány ve čtyřletých oborech vzdělání poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou než v oborech nástavbových.

Tam, kde byly školní přijímací zkoušky realizovány, byť bez stanovení minimální hranice úspěšnosti, školy nejčastěji ověřovaly znalosti z českého jazyka a matematiky, mnohem méně pak z cizího jazyka a jen ojediněle byl využit motivační pohovor.

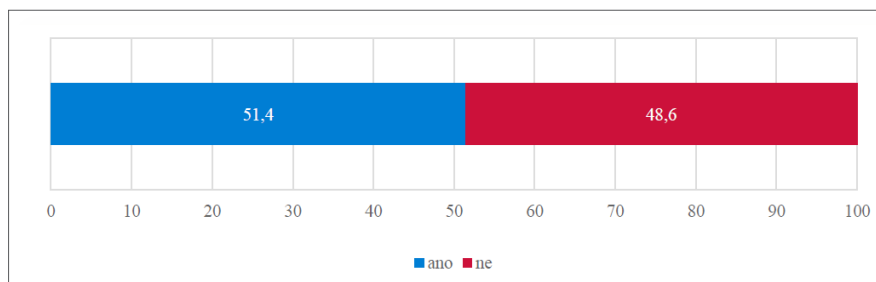
Toho, že by optimální způsob výběru zájemců o studium bezpochyby významně snížil riziko jejich pozdějších studijních neúspěchů, jsou si paradoxně velmi dobře vědomy i dané školy, protože samy za důvod neprospěchu svých žáků označují zejména jejich nedostatečný studijní potenciál. Pro změnu tohoto stavu však tyto školy žádná opatření neprijímají.

Absence souvisí s nízkou motivací

Mezi další zásadní faktory značného podílu neúspěšných žáků patří **vysoká míra jejich absence** (omluvené i neomluvené vyučovací hodiny) **ve výuce**. Ve školním roce 2015/2016 tvořily **zameškané hodiny neúspěšných žáků u maturitní zkoušky** 57 % z celkového počtu zameškaných hodin ve sledovaných školách. Z údajů zjištěných při hospitační činnosti vyplývá, že absence žáků dosáhla při výuce českého jazyka (30 %), cizích jazyků (33 %) a matematiky (32 %).

Omluvená i neomluvená absence souvisí s **nízkou mírou motivace ke vzdělávání**, jež plyne z nižších studijních předpokladů a také z předchozí nedostatečné úrovně dosaže-

Graf 1 | Přijetí prokazatelných opatření ze strany školy směřujících k naplnění strategie a koncepce školy v oblasti vzdělávání žáků v oborech s vysokou mírou neúspěšnosti u maturitní zkoušky

ných znalostí. V nástavbovém studiu umocňuje nízkou motivaci žáků vysoká poptávka po zaměstnancích bez ohledu na jejich dosažené vzdělání.

Přestože **většina středních škol (64 %) neprovádí žádnou analýzu příčin neúspěšnosti žáků u maturitní zkoušky**, na nízkou motivaci žáků upozornilo 59 % učitelů českého jazyka, cizích jazyků i matematiky (ve vzorku ostatních středních škol, které Česká školní inspekce v rámci inspekční činnosti ve školním roce 2016/2017 navštívila, na nízkou motivaci žáků poukazovalo jen 33 % dotázaných učitelů).

Školy se vysokou mírou absence žáků ve výuce pokoušejí snižovat většinou jen formálními a zpravidla nefunkčními (nebo jen částečně funkčními) opatřeními, a to zpravidla prostřednictvím školního řádu. Mezi ně patří např. stanovení podílu výuky, který musí žáci absolvovat, aby byli klasifikováni, nebo zvýšení motivace žáků ke vzdělávání na základě individuálních pohovorů. Ani finanční příspěvek žákům některých oborů vzdělání neměl vliv na snížení míry absence.

Školy naopak neprovádějí podrobnou analýzu příčin vysoké absence svých žáků nebo důkladnou kontrolu omlouvání této nepřítomnosti ve vyučování. Navíc podstatná většina rodičů neprojevuje ochotu se školou na zvýšení účasti svých dětí ve výuce jakkoliv spolupracovat.

K omezenému snižování míry absence dochází častěji ve čtyřletých oborech vzdělání, naopak přijatá opatření byla ještě méně účinná

u zletilých žáků v nástavbových oborech.

Cíle, formy a metody výuky nejsou optimální

Pedagogové navštívených škol za největší překážku považují omezující výkon učitelské profese, ovšem bez vlastní sebereflexe a posouzení míry invence, kterou do vzdělávání žáků vkládají. Faktem nicméně je, že byla zjištěna **nízká míra odborné kvalifikovanosti pedagogů, nedostatečná míra aprobovanosti výuky v předmětech matematika a cizí jazyk, vysoká míra fluktuace učitelů a zcela nedostatečná zpětná vazba od vedení školy**. Také další vzdělávání pedagogických pracovníků neodpovídá potřebám většiny hodnocených škol.

Přestože učitelé navštívených ŠŠ v naprosté většině hospitovaných hodin (94 %) stanovovali vzdělávací cíle a ve většině hospitovaných hodin (90 %) byly tyto cíle stanoveny vzhledem k příslušnému ŠVP vhodně, v 15 % nebyly cíle ve vztahu k předchozím znalostem a schopnostem žáků určeny optimálně. Tato disproporce ukazuje na nedostatky v průběžném ověřování znalostí a dovedností dosažených žáky, případně i na potřebu určitých revizí ŠVP (nikoliv z hlediska vzdělávacího obsahu, ale zejména z hlediska rozvržení učiva a časových dotací) s ohledem na složení žáků příslušných oborů vzdělání. Stanovený vzdělávací cíl se podařilo zcela splnit pouze v necelé čtvrtině hospitovaných hodin. Částečně byl cíl dosažen ve dvou třeti-

nách hodnocených hodin a v desetině vyučovacích hodin nebyl splněn vůbec.

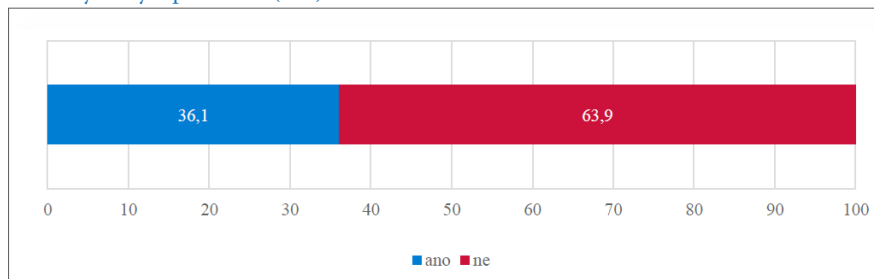
Organizační formy výuky v hospitovaných hodinách byly většinou hodnoceny jako účelně zvolené, a to jak vzhledem ke vzdělávacímu cíli, tak i k obsahu učiva a schopnostem žáků. Pestrost forem práce, která by přispívala k průběžné motivaci žáků, však byla velmi nízká a výrazně dominovala frontální výuka žáků. Zvoleným formám práce odpovídaly i vzdělávací metody. Při hospitacích byla nejčastěji využívanou metodou komunikativní výuka. Naopak málo byly využívány metody, které jsou považovány za efektivnější. **Pouze v pětině vyučovacích hodin byla výuka ve všech parametrech organizačně a pedagogicky dobře zvládnuta.** Přínos vyučovacích hodin pro žáky byl hodnocen jako vysoký pouze v necelých 13 % sledovaných hodin. Naopak v téměř 18 % hodin byl přínos pro žáky vyhodnocen jako nízký.

Vyhodnocování úspěšnosti žáků je nedostatečné

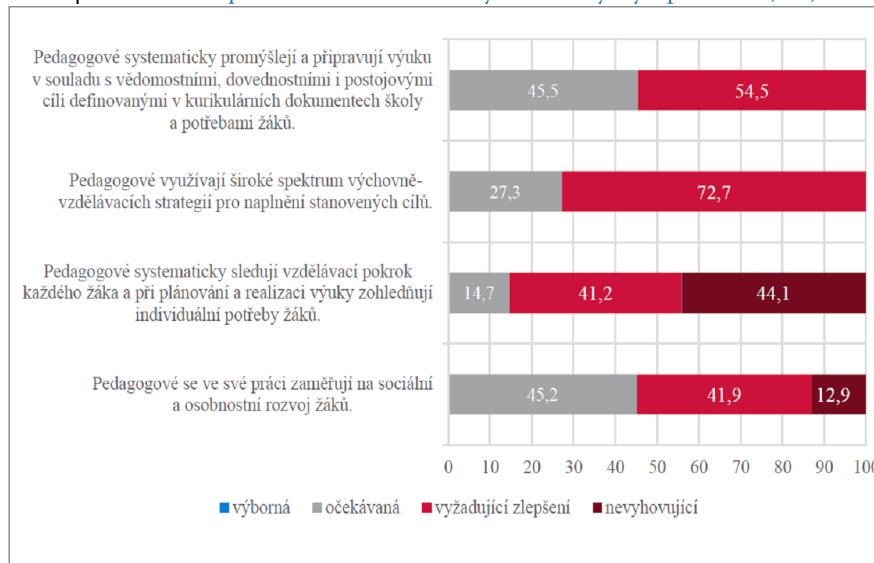
Pouze v 59 % škol byly výsledky většiny žáků alespoň částečně v souladu s očekávanými výsledky podle vzdělávacích programů. **Nesystematické vyhodnocování úspěšnosti žáků v průběhu a při ukončování studia bylo zjištěno v 85 % sledovaných škol.** Ve 12 % SŠ nebyla úspěšnost žáků v průběhu a při ukončování vzdělávání vyhodnocována vůbec. Jen 9 % škol získávalo informace o pokroku ve vzdělávání žáků na potřebné úrovni. A pouze přibližně v polovině škol výchovný poradce formuloval individuální podpůrná opatření pro žáky ohrožené školní neúspěšností.

To, že mnohé školy dostatečně neřeší nedostatky ve znalostech a dovednostech žáků v průběhu jejich vzdělávací dráhy, dokazuje i fakt, že podíl žáků v 1. až 3. ročníku hodnocených stupněm „nedostatečný“

Graf 2 | Prokazatelné provedení analýzy příčin neúspěšnosti u maturitní zkoušky ze strany školy – podíl škol (v %)

Graf 3 | Hodnocení SŠ podle modelu kvalitní školy v oblasti výuky – podíl škol (v %)

byl výrazně nižší než podíl neúspěšných žáků ve společné části maturitní zkoušky ve školním roce 2015/2016 (čistá neúspěšnost ve sledovaných školách dosáhla 49 %).

Doporučení ČŠI

Na základě zjištěných skutečností Česká školní inspekce doporučuje např.:

- rozšířit způsob přijímání uchazečů o studium důsledným uplatňováním školní přijímací zkoušky, která bude dostatečným způsobem ověřovat obecné studijní předpoklady uchazečů o středoškolské vzdělání,
- systematicky analyzovat pokrok žáků po celou dobu jejich vzdělávání a na všech úrovních,
- přijímat opatření proti riziku jejich neúspěšnosti v průběhu vzdělávání.

Na zjištění je pak třeba reagovat opatřeními směřujícími i ke změně oboru vzdělání, které odpovídají schopnostem žáků a jejich motivaci, a to již v průběhu vzdělávání.

→ Jednotlivým krajům Česká školní inspekce doporučuje mimo jiné **posoudit, průběžně vyhodnocovat a optimalizovat celkovou oborovou strukturu** tak, aby reflektovala poměr mezi vzdělávací nabídkou a poptávkou po ní.

→ Na úrovni Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je pak vhodné **přijmout** taková opatření, která **přispějí k eliminaci opakovaného neúspěšného vzdělávání, sledovat míru neúspěšnosti škol ve společné části maturitní zkoušky a důsledně využívat řízení o zápisu či výmazu škol a školských zařízení nebo jednotlivých oborů vzdělání ze školského rejstříku.** ◀

SHRNUTÍ HLAVNÍCH ZJIŠTĚNÍ

Využívání digitálních technologií v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách

Efektivní využívání digitálních technologií je bezpochyby nezanedbatelnou podmínkou jak pro uskutečňování kvalitního vzdělávání, tak pro plynulý chod školy, ať už při administrativní práci, nebo při komunikaci s veřejností, zejména rodičovskou. Cílem tohoto zjišťování České školní inspekce bylo zmapovat situaci v dané oblasti v rámci mateřských, základních, středních a vyšších odborných škol.

Inspekční činnost byla realizována v průběhu školního roku 2016/2017 prostřednictvím **inspekčního elektronického zjišťování** v podobě online elektronického dotazníku pro ředitele všech mateřských, základních, středních a vyšších odborných škol (vybraná data pak byla ještě ověřována v rámci realizace výběrového zjišťování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků ZŠ). Zjišťování bylo také příspěvkem k naplňování Strategie digitálního vzdělávání do roku 2020. Některá porovnatelná zjištění jsou uváděna i v kontextu dříve provedených šetření České školní inspekce orientovaných na podmínky ICT ve školách (zejména ve vztahu k šetření z roku 2009). Z důvodů značných odlišností výsledků zjišťování byl pak segment základních škol ještě dále rozdělen na malé školy (méně než 150 žáků) a velké školy (nad 150 žáků).

Následně byla vybrána skupina indikátorů, u kterých je zřejmé, že sku-

tečně zásadně ovlivňují hodnocení podmínek využití digitálních technologií ve vzdělávání. U těchto indikátorů byly pak zvoleny neoddiskutovatelné minimální úrovně kvality, zcela obvyklé v jiných srovnatelných oblastech využití digitálních technologií:

- Škola má formulovanou ICT strategii (v libovolné formě), kterou v posledním roce aktualizovala.
- Škola má vlastního správce ICT, a to na hlavní pracovní poměr nebo prostřednictvím DPP/DPČ.
- Více než 50 % učitelů má k dispozici vlastní počítač nebo jiné zařízení.
- Počítače (nebo jiná odpovídající zařízení) pro žáky jsou obnovovány nejpozději po 7 letech stáří.
- Škola je dostatečně pokryta (alespoň 60 % učeben) vnitřní sítí pro připojení počítačů nebo jiných zařízení (podpora BYOD - Bring Your Own Device, tj. využívání zařízení, která si uživatelé sami přinesou).

Koncepce a financování jsou neefektivní

Základním prvkem pro efektivní využití digitálních technologií na úrovni konkrétní školy je vytvoření, naplňování, vyhodnocování a aktualizace příslušné koncepce. Bylo zjištěno, že takovéto záměry však bývají často orientovány zcela disproportčně, a to pouze se zaměřením na určité momentálně populární technologie (často pod vlivem disponibilních podpůrných programů financování), přičemž bývají zcela odtrženy od reálných potřeb a možností školy. Nezřídka jsou pak skutečnými autory takových strategií škol komerční dodavatelé některých technologií. Konkrétním příkladem **ne zcela smysluplných strategií** může být v minulosti v mnoha školách silně **přeceněný význam interaktivních tabulí** pořizovaných mnohdy **plošně do všech učeben**, a to bez skutečně dostatečné, funkční a účinné aplikační i obsahové podpory nebo podpory vzdělávání pedagogů.

Téměř všechny velké ZŠ, SŠ a VOŠ využívají pro vedení svých agend k tomu určené **specifické informační systémy**. Přibližně desetina malých ZŠ pak tyto systémy nevyužívá. V této oblasti je patrný **výrazný nárůst** v porovnání s dřívějšími zjištěními České školní inspekce (v roce 2009 používalo takový systém pouze 24 % ZŠ). Tento nárůst jistě souvisí s obecným trendem **digitalizace agend**, se zvýšením dostupnosti a možnosti využití těchto systémů, ale také s postupným nárůstem administrativní zátěže.

Pro implementaci celé řady z nich již není **zapotřebí vlastní infra-**

Tabulka 1 | Faktory, které nejvíce brání intenzivnějšímu využívání ICT učiteli ve výuce – podíl škol (v %)

Faktor	ZŠ malé	ZŠ velké	SŠ+VOŠ
Nedostatek času	31,4	34,7	29,7
Nedostatečné využití ICT	46,0	53,7	45,8
Nedostatečná znalost obsluhy ICT	20,5	36,4	28,5
Problémy při organizaci výuky	26,5	32,1	26,3
Problémy při provázání ICT a učebních osnov	5,9	9,3	14,1
Negativní postoj k začlenění ICT do výuky	5,8	13,6	12,2
Špatné předchozí zkušenosti s využitím ICT ve výuce	3,2	7,7	7,7
Obavy z ICT a nedostatek sebevědomí	10,5	28,4	20,5
Jiný důvod	8,6	8,3	8,4
Žádné překážky nevnímáme	22,3	12,5	18,8

struktura (servery apod.), protože je možné využívat jejich online cloudové podoby (tj. poskytování služeb a programů prostřednictvím internetu). Roční náklady činí zhruba 10 až 20 tisíc korun pro jednu školu (podle její velikosti), přičemž v uvedené výši jsou pokrývány pouze základní služby provozu a uživatelské podpory (skutečné náklady proto mohou být i výrazněji vyšší).

Z toho plyne, že **souhrnný roční náklad škol na informační systémy pro agendy školy je minimálně 80 milionů Kč**. Nabízí se tedy otázka, zda by **ze strany státu** nebylo **vhodné zabývat se možností vytvoření centrálního systému, který by byl školám nabídnut zdarma k využití a provozován státem**. Náklady na vytvoření takového systému by totiž jistě nepřesáhly ani výše uvedené roční výdaje, které jsou nyní vynakládány ze strany škol, náklady na roční provoz by pak neměly přesáhnout částku 10 milionů Kč. Kromě výrazné roční úspory by bylo možné značně snížit administrativní zátěž na straně škol vhodným připojením agend. Ty jsou školami v současnosti naplňovány v jiných informačních systémech rezortu školství.

Bez ohledu na výše uvedenou možnost je v každém případě nutné **zohlednit vysoké využití školních informačních systémů pro vznik otevřených integračních rozhraní nově budovaného Rezortního informačního systému** tak, aby tento připravovaný systém v maximální možné míře umožnil automatizovanou výměnu dat se školními informačními systémy.

Personální zajištění je nedostatečné

Personální zajištění digitálních technologií ve školách je spjato zejména s **rolí koordinátora/metodika** (87 % velkých ZŠ, jen 47 % malých ZŠ) a s **pozicí správce ICT** (18 % MŠ, 35 % ZŠ). V ostatních případech jsou úkony správy prováděny externím dodavatelem služeb. **Mnoho škol řeší**

pravidelnou a běžnou správu digitálních technologií svépomocí (často ředitel školy, koordinátor/metodik ICT nebo učitel ICT) a externího dodavatele volá v případě závažnějších a složitějších problémů. V případě MŠ zajišťuje správu často také zřizovatel školy.

Existence role koordinátora/metodika ICT a jejího kvalitního výkonu je naprosto klíčová také pro formulaci strategie školy v oblasti ICT a obecně pro implementaci technologií do výuky. Příčinou absence koordinátora/metodika ICT je hlavně finanční nedostatečnost na straně školy. Významně se situace odlišuje i z hlediska kvalifikace. Specializační studium v oblasti koordinace na úseku ICT absolvovalo nebo si jej doplňuje 29 % koordinátorů/metodiků ICT v malých ZŠ oproti 57 % koordinátorů/metodiků ICT ve velkých ZŠ.

Školy, v nichž správa ICT není personálně řešena, zdůvodňují tento stav zpravidla tím, že digitální technologie ani nemají k dispozici. V některých případech (bez ohledu na druh školy) správu ICT zajišťují také jiní než výše uvedení pracovníci školy a někdy i rodiče dětí a žáků. **Absence správce zhoršuje kvalitu a použitelnost celého ICT prostředí školy**, a tím také mimo jiné výrazně umenšuje motivaci (a často i odvahu) pedagogů využívat již alespoň zavedené technologie.

Výše měsíčních nákladů na správu digitálních technologií se liší podle velikosti a druhu školy, většinou však mimo SŠ (98 % MŠ, 93 % malých ZŠ, 56 % velkých ZŠ) **jde o částku do 5 000 Kč**, která není, jak by se mohlo zdát, odrazem efektivit zajištění těchto činností, ale fatálního nedostatku finančních prostředků na zajištění všech nutných a obvyklých činností (významný podíl malých ZŠ uvádí nulové náklady na správu ICT, přičemž tyto činnosti zajišťují zdarma např. rodiče žáků).

Správa veškerých prostředků ICT ve škole se převážně omezuje pou-

ze na rozsah maximálně 10 hodin měsíčně (98 % MŠ, 93 % malých ZŠ, 56 % velkých ZŠ). Takový rozsah je ovšem zcela **nedostatečný**, a to nejen u menších škol. Podstatné je také zjištění, že v oblasti zajištění správy prostředků ICT **nedochází** ve sledovaných obdobích (od roku 2009) k žádným výraznějším změnám. Je přitom nutné si uvědomit, že nároky na správu školního ICT prostředí se nijak neliší od požadavků na správu libovolného ICT prostředí obdobného rozsahu, v mnoha ohledech je školní prostředí možno hodnotit dokonce spíše jako složitější.

Aprobovanost pedagogických pracovníků vyučujících obor Informační a komunikační technologie (v ZŠ) nebo **ICT předměty** (SŠ a VOŠ) je v případě **malých ZŠ 52 %, ve velkých 43 %, ve středních a vyšších odborných školách téměř 80 %**, ovšem **v případě oborů vzdělání, které nejsou ukončovány maturitní zkouškou, je aprobovanost výuky předmětů ICT jen okolo 50 %**.

Počítače jsou zastaralé a připojení je omezené

Téměř všechny střední a vyšší odborné školy mají k dispozici učebny, ve kterých je možné aktivně zapojit všechny žáky současně do práce na PC nebo jiném zařízení. Ve většině škol jde však pouze o 1 až 3 takové učebny (podle velikosti školy), které primárně slouží (a většinu času jsou obsazeny) pro výuku ICT předmětů, takže možnost jejich využití při výuce jiných předmětů je spíše hypotetická.

Třídy nejsou vybaveny ICT prostředky pro práci každého žáka/studenta:

- ZŠ malé: 20 %,
- ZŠ velké: 12 %,
- SŠ + VOŠ: 5 %.

Ve 28 % ZŠ, SŠ a VOŠ mají učitelé v rámci učeben s ICT vybavením k dispozici také **tzv. mobilní učebny** (sadu notebooků nebo tabletů, která je dle potřeby využívána v různých

třídách/předmětech). Rozdíly mezi velikostí a druhem školy nejsou nijak markantní (26 % malé ZŠ, 29 % velké ZŠ, 30 % SŠ a VOŠ).

V 85 % MŠ, 41 % malých ZŠ, 26 % velkých ZŠ a 28 % SŠ a VOŠ nemá k dispozici počítač (nebo obdobné zařízení) ani každý druhý učitel. V 65 % MŠ, 24 % malých ZŠ, 11 % velkých ZŠ a 13 % SŠ a VOŠ pak dokonce ani každý čtvrtý učitel. K zásadnímu zlepšení ve vybavenosti učitelů od roku 2009, kdy Česká školní inspekce uskutečnila v základních školách obdobné dotazníkové šetření poprvé a kdy na jeden PC připadalo 2,3 učitele, dosud nedošlo. **Za optimální je třeba považovat stav, kdy každý učitel má k dispozici pro svou práci (i mimo vzdělávací proces) počítač, notebook nebo tablet.**

Podle výsledků z roku 2009 mělo 56 % počítačů určených pro výuku v ZŠ (70 % počítačů pro učitele) stáří do 5 let, dnes se v této kategorii nachází pouze zlomek vybavení. **Podíl škol, kterým technika zastarává, a zhoršují se tedy i podmínky např. pro výuku, přípravu výuky, ověřování výsledků žáků/studentů, komunikaci s rodiči a veřejností apod., se výrazně zvyšuje.**

Konektivita (schopnost připojení prostředků ICT do komunikační sítě), zejména pak **absolutní rychlost připojení jednotlivých škol k internetu**, se oproti předchozím šetřením **výrazně zvýšila**. To však více než pozitivní vývoj podmínek na straně škol značí přirozený trend v celé oblasti trhu s připojením, kdy došlo a nadále dochází ke zvyšování dostupnosti a kvality vysokorychlostního internetu za současného snižování ceny těchto služeb. Ovšem v MŠ a malých ZŠ má stále podstatný podíl ředitelů problém s orientací v nabídce předmětových služeb, popř. se touto otázkou vůbec nezabývá. Aktuální většinová dostatečnost kvality (rychlosti) připojení ve většině případů souvisí pouze s nízkým počtem připojovaných zařízení.

Pouze přibližně dvě pětiny základních a více než tři čtvrtiny SŠ a VOŠ uvedly, že si jejich žáci/studenti mohou ve škole připojit vlastní zařízení. Přitom **využití** (a tedy i připojení) **vlastní techniky žáků/studentů by mohlo zmírnit dopad zcela nedostačného vybavení škol samotných.**

Situace je kritická

Dané šetření se také zabývalo, byť jen okrajově, faktickým využíváním ICT prostředků ve výuce, poskytováním systémů pro řízení výuky či online systémů pro sdílení (cloudové služby) a možností žáků/studentů využít vlastní techniku.

Jednoznačně stále převažuje využití klasických počítačů a notebooků. A přestože se v posledních letech zvyšuje vybavenost škol mobilními zařízeními (zejména tablety), a to i za podpory ESF projektů, zatím tato oblast neodpovídá skutečným potřebám všech škol.

Systémy pro řízení výuky a cloudové služby využívá podle výpovědí ředitelů **necelá pětina malých ZŠ, více než třetina velkých ZŠ a více než tři pětiny SŠ a VOŠ**. Přestože se ve všech segmentech zvyšuje podíl využití moderních cloudových řešení, což souvisí zejména s jejich příznivými provozními parametry, je využití těchto řešení stále spíše malé. Dosažení adekvátní úrovně brání zejména nedostatečná dostupnost použitelných zařízení a mnohdy také parametry připojení k internetu v kombinaci s nedostatečnou kvalitou vnitřní infrastruktury.

Necelá čtvrtina ZŠ (18 % malých a 29 % velkých) uvedla, že umožňuje žákům využívání jejich vlastních zařízení ve výuce. Využívání principu BYOD umožňuje svým žákům 62 % SŠ a VOŠ.

Podíl škol naplňujících zcela minimální standardy kvality podmínek pro využívání digitálních technologií (viz 5 indikátorů uvedených v úvodu tohoto shrnutí) **je kriticky nízký, v segmentu**

malých ZŠ těmto podmínkám vyhovuje pouze 5 % škol (v rámci celé ČR s minimálními regionálními rozdíly). **V segmentu velkých ZŠ je podíl takových škol sice vyšší, avšak nedosahuje ani 10 %** (opět v rámci celé ČR a bez výraznějších regionálních rozdílů). Uspokojivá situace nepanuje ani **v segmentu středních škol a vyšších odborných škol, kde podíl vyhovujících škol tvoří jen o něco více než 20 %.**

Doporučení ČŠI

Česká školní inspekce proto mimo jiné doporučuje metodicky podpořit formulaci a naplňování školních strategií a koncepcí pro oblast digitálních technologií a další související problematiky (včetně efektivní formy vzdělávání pro vedoucí a pedagogické pracovníky orientovaného mimo jiné na management ICT), v rámci toho pak zvážit také formulaci standardů (popř. doporučení) minimálních a kvalitních podmínek školy v oblasti digitálních technologií (včetně např. standardu konektivity a její rychlosti s ohledem na počet žáků školy). Při přípravě a aplikaci reformy financování v dostatečném rozsahu zohlednit pozice správce ICT a metodika/koordinátora ICT, podpořit systematické začleňování problematiky digitálních technologií ve vzdělávání s akcentem na mateřské a základní školy v rámci formulace místních akčních plánů a krajských akčních plánů a zajistit navazující podporu, dále zohlednit uvedená zjištění při formulaci výzev v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání, popř. se zasadit o podporu i v jiných operačních programech. V neposlední řadě pak zvážit vytvoření státního IS pro administraci školních agend, popř. alespoň zajistit maximální možnost integrace stávajících informačních systémů škol s vytvářeným Rezortním informačním systémem. ◀

Právní aktuality

Česká školní inspekce přináší souhrnný přehled o změnách v právních předpisech vztahujících se k oblasti vzdělávání, doplněný o stručné komentáře a poznámky.

Mgr. Blanka Moulíková
oddělení kanceláře úřadu

PRÁVNÍ PŘEDPISY PUBLIKOVANÉ VE SBÍRCE ZÁKONŮ

► **Zákon č. 101/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon),** ve znění pozdějších předpisů, část zákona nabyla účinnosti 5. dubna 2017, dále 1. září 2017, převážná část zákona nabývá účinnosti od 1. září 2018.

Nově jsou upravena práva a povinnosti pedagogických pracovníků (nový § 22a a 22b), mimo jiné z důvodu jejich lepší ochrany před fyzickým násilím nebo psychickým nátlakem ze strany dětí, žáků, studentů nebo zákonných zástupců dětí a dalších osob, které jsou v přímém kontaktu s pedagogickým pracovníkem ve škole (účinnost od 1. září 2017); jsou zavedena přísnější pravidla pro vyloučení žáka v případě zvláště závažného a zaviněného porušení povinnosti stanovené zákonem (násilné projevy a šikana) a nově povinnost ředitele školy oznámit násilné projevy nezletilých žáků orgánu sociálně-právní ochrany dětí a zároveň státnímu zastupitelství, v případě zletilých žáků státnímu zastupitelství (účinnost od 1. září 2017).

Nově nemá žák plnicí povinnou školní docházku v zahraničí, v zahraniční škole na území České republiky nebo v Evropské škole povinnost být zároveň žákem spádové školy nebo jiné školy zapsané v České republice (účinnost od 1. září 2017).

Výslovně je upravena spolupráce středních odborných učilišť a firem při vytváření předpokladů pro vý-

kon povolání nebo pracovní činnosti (účinnost od 1. září 2017).

Nejvýznamnější změna se týká reformy financování škol a školských zařízení ve smyslu normativního financování pedagogické práce ve vybraných druhích škol a školských zařízeních. Nově budou financovány nikoliv podle počtu žáků jako doposud, ale podle počtu hodin ve třídě podle příslušných vzdělávacích programů, anebo podle počtu hodin v závislosti na organizační struktuře mateřské školy a školní družiny (účinnost od 1. září 2018).

§§§

► **Zákon č. 222/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon),** ve znění pozdějších předpisů, nabyl účinnosti od 15. srpna 2017.

Tato změna se týká pouze rozšíření okruhu osob, které mají stejná práva a povinnosti jako občané členského státu Evropské unie, pokud mají ve členském státě povolen pobyt za účelem sezónního zaměstnání.

§§§

► **Zákon č. 183/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád),** nabyl účinnosti od 1. července 2017.

Tato úprava souvisí s účinností nového zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, který k 1. červenci 2017 nabyl účinnosti – ve vztahu ke kontrolnímu řádu se jedná pouze o změnu v názvosloví, nově jsou zde řešeny přestupky právnických osob (niko-

liv správní delikty právnických osob jako doposud). V důsledku této novely je nutné používat dovětek „ve znění pozdějších předpisů“ při citaci zákona č. 255/2012 Sb.

§§§

► **Nařízení vlády č. 168/2017 Sb., změna nařízení vlády č. 564/2006 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě,** ve znění pozdějších předpisů, nabyla účinnosti od 1. července 2017.

Došlo ke zvýšení platových tarifů nepedagogických pracovníků ve školství a zároveň k přečíslování příloh, neboť první 3 nejnižší tarify byly zrušeny. Platové tarify pedagogických pracovníků jsou nově v příloze č. 6.

§§§

► **Vyhláška č. 118/2017 Sb., kterou se mění vyhláška č. 47/2005 Sb., o ukončování vzdělávání ve středních školách závěrečnou zkouškou a o ukončování vzdělávání v konzervatoři absolutoriem,** ve znění pozdějších předpisů, nabyla účinnosti od 28. dubna 2017.

Ruší se povinnost ředitele stanovit pro písemnou zkoušku 3 témata písemné zkoušky.

§§§

► **Vyhláška č. 210/2017 Sb., kterou se mění vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním, stravování,** ve znění pozdějších předpisů, nabyla účinnosti od 1. září 2017.

Rozšiřuje se okruh osob, které schvalují dietní stravování (nutriční terapeut, lékař se specializovanou

způsobilostí v oboru a lékař se specializovanou zvláštní způsobilostí v oboru).

Tzv. jiné stravovací služby poskytované dětem, žákům a studentům musí odpovídat výživovým normám stanoveným v příloze č. 1 vyhlášky č. 107/2005 Sb. a dále požadavkům vyhlášky č. 282/2016 Sb. (pamlsková vyhláška).

§§§

Vyhláška č. 238/2017 Sb., kterou se mění vyhláška č. 2/2006 Sb., jíž se pro školy a školská zařízení zřizované Ministerstvem vnitra provádějí některá ustanovení školského zákona, ve znění pozdějších předpisů, nabyla účinnosti od 1. září 2017

Změny se týkají především žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a změn v přijímacím řízení, dále doplnění výživových norem pro lakto-ovovegetariánskou stravu a drobné technické změny.

§§§

► **Vyhláška č. 243/2017 Sb., kterou se mění vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky,** ve znění pozdějších předpisů, a některé další vyhlášky, nabyla účinnosti od 1. září 2017.

Novelizace mění více vyhlášek.

→ Vyhláška č. 48/2005 Sb. – plavání na prvním stupni základní školy se stává součástí RVP ZV, úprava možnosti základní plavecké výuky se tak vypouští z vyhlášky. Další změny souvisí se změnou § 38 odst. 3 školského zákona (možnost volby při plnění povinné školní docházky týkající se spádové školy).

→ Vyhláška č. 492/2005 Sb. – stanoví opravný koeficient ve výši 0,05, kterým se základní částka vynásobí, jde-li o dítě individuálně vzdělávané v předškolním vzdělávání.

→ Vyhláška č. 177/2009 Sb. – maturanti budou vybírat téma slohové práce z českého jazyka a literatury ze šesti zadání, mís-

to dosavadních deseti. Cizinci i Češi, kteří absolvovali vzdělání v zahraničí alespoň čtyři roky v předcházejících osmi letech před maturitou, budou moci žádat, aby se jim při zkoušce z českého jazyka upravily podmínky. Budou mít více času a budou moci používat slovníky.

→ Vyhláška č. 353/2016 Sb. – legislativně technické změny týkající se uchazečů o přijetí do středního vzdělávání, kteří získali předchozí vzdělání mimo ČR.

§§§

► **Vyhláška 270/2017 Sb., kterou se mění vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných,** nabyla účinnosti převážně od 1. září 2017 (dále pak také k 1. prosinci 2017).

Dochází zde k některým terminologickým zpřesněním a opravě jiných technických nedostatků. Plán pedagogické podpory škola vypracuje, nepostačuje-li samotné zohlednění individuálních vzdělávacích potřeb žáka při vzdělávání, nikoliv automaticky. Doba platnosti doporučení školského poradenského zařízení se sjednocuje nejvýše na 2 roky, včetně žáků s mentálním postižením (od 2. doporučení) a s kontrolou po uplynutí jednoho roku. Písemný informovaný souhlas s poskytováním podpůrných opatření podepisuje zákonný zástupce ve škole. Stanoví se každoroční vyhodnocení doporučení k zařazení do třídy, oddělení nebo studijní skupiny zřízené pro žáky s mentálním postižením za použití principů dynamické diagnostiky. Prodlužuje se **lhůta pro vydání zprávy nebo doporučení** na 4 měsíce (dosud 3 měsíce) ode dne přijetí žádosti o poskytnutí poradenské pomoci školským poradenským zařízením. Prodloužení lhůty bude platit po dobu 1 roku do 31. srpna 2018. Dále je upravena příloha - normovaná náročnost pedagogické intervence na jednoho žáka.

V LEGISLATIVNÍM PROCESU

Jde o návrhy, které nemusí být schváleny v navrhované podobě, s předpokládaným datem účinnosti, případně nemusí být schváleny vůbec. Doporučujeme proto sledovat aktuální stav.

► **Avizovaná novela zák. č. 563/200 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů,** ve znění pozdějších předpisů – kariérní řád – profesní rozvoj pedagogických pracovníků nebyla v Poslanecké sněmovně na základě vrácení Senátem schválena.

§§§

► **Novela vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání,** ve znění pozdějších předpisů v připomínkovém řízení návrh novely vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů.

Zohledňuje zavedení zcela odlišného systému financování pedagogické práce ve školních družinách. Stanovuje se maximální rozsah přímé pedagogické činnosti hrazený ze státního rozpočtu, v podobě maximálního počtu hodin přímé pedagogické činnosti v závislosti na organizační struktuře školní družiny. Nově stanovujeme minimální počet účastníků v oddělení školní družiny.

Dále novela zpřesňuje vyhlášku po legislativně-technické stránce (typy školských zařízení, pojmy pravidelná denní docházka, pravidelná docházka a nepravidelná docházka), zpřesňuje oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při zájmovém vzdělávání.

§§§

► **Novela vyhlášky č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání,** ve znění pozdějších předpisů. Souvisí se změnou financování regionálního školství. Podstatná část vyhlášky má nabýt účinnosti od 1. září 2018. ◀

§§§

DALŠÍ DOKUMENTY

Soubor pedagogicko-organizačních informací pro školní rok 2017/2018

Poskytuje ředitelům škol a školských zařízení, ostatním pedagogickým pracovníkům i veřejnosti základní a aktuální informace, které se vztahují ke školnímu roku 2017/2018. Soubor není právně závazný, slouží jen jako pomůcka k usnadnění orientace.

Platné právní předpisy mají přednost před informacemi zveřejně-

nými v tomto materiálu. Pokud se v průběhu školního roku změní školské právní předpisy, pozbývají tímto dotčené pasáže platnosti.

Materiál je k dispozici –zde–.

Opatření ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, kterými se mění Rámcové vzdělávací programy oborů středního odborného vzdělávání a oborů konzervatoří

Úprava RVP navazuje jednak na změnu v obsahu a počtu zkoušek společné části maturitní zkoušky

počínaje školním rokem 2020/2021 a jednak na stanovení oborů vzdělání, v nichž je matematika zkušebním předmětem společné části maturitní zkoušky. Jedná se celkem o čtyři opatření.

Opatření nabývají účinnosti od 1. září 2017 počínaje prvním ročníkem. V případě oborů vzdělání nástavbového studia kategorie dosaženého stupně vzdělání L5 nabývá účinnosti od 1. září 2019 počínaje prvním ročníkem. ◀

Materiál je k dispozici –zde–.

ORGANIZACE ŠKOLNÍHO ROKU 2017/2018

Zahájení školního vyučování	4. 9. 2017 (PO)
Podzimní prázdniny	26. 10.–27. 10. 2017 (ČT, PÁ)
Vánoční prázdniny	23. 12. 2017 (SO)–2. 1. 2018 (ÚT)
Jednodenní pololetní prázdniny	2. 2. 2018 (PÁ)
Jarní prázdniny (okresy, obvody hl. města Prahy)	
Praha 1 až 5, Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín, Vyškov, Znojmo, Domažlice, Tachov, Louny, Karviná	5. 2.–11. 2. 2018
Praha 6 až 10, Cheb, Karlovy Vary, Sokolov, Nymburk, Jindřichův Hradec, Litoměřice, Děčín, Přerov, Frýdek-Místek	12. 2.–18. 2. 2018
Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín, Zlín, Praha-východ, Praha-západ, Mělník, Rakovník, Plzeň-město, Plzeň-sever, Plzeň-jih, Hradec Králové, Teplice, Nový Jičín	19. 2.–25. 2. 2018
Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec, Semily, Havlíčkův Brod, Jihlava, Pelhřimov, Třebíč, Žďár nad Sázavou, Kladno, Kolín, Kutná Hora, Písek, Náchod, Bruntál	26. 2.–4. 3. 2018
Mladá Boleslav, Příbram, Tábor, Prachovice, Strakonice, Ústí nad Labem, Chomutov, Most, Jičín, Rychnov nad Kněžnou, Olomouc, Šumperk, Opava, Jeseník	5. 3.–11. 3. 2018
Benešov, Beroun, Rokycany, České Budějovice, Český Krumlov, Klatovy, Trutnov, Pardubice, Chrudim, Svitavy, Ústí nad Orlicí, Ostrava-město, Prostějov	12. 3.–18. 3. 2018
Velikonoční prázdniny	29.–30. 3. 2018 (ČT, PÁ)
Ukončení školního vyučování	29. 6. 2018 (PÁ)
Hlavní prázdniny	30. 6. (SO)–31. 8. 2018 (PÁ)
Zahájení školního roku 2018/2019	3. 9. 2018 (PO)
Zápis do 1. ročníku základního vzdělávání	1. 4.–30. 4. 2018
Zápis k předškolnímu vzdělávání	2. 5.–16. 5. 2018
Talentové zkoušky v 1. kole přijímacího řízení do oborů středního vzdělávání skupiny oborů 82 Umění a užité umění	2. 1.–15. 1. 2018
Talentové zkoušky do oboru vzdělávání Gymnázium se sportovní přípravou	2. 1.–15. 2. 2018
Talentové zkoušky v 1. kole přijímacího řízení do oborů vzdělávání konzervatoří	15. 1.–31. 1. 2018
Přijímací zkoušky (jednotné i školní) do maturitních oborů vzdělání bez talentové zkoušky v 1. kole přijímacího řízení	12. 4.–28. 4. 2018
Školní přijímací zkoušky v oborech vzdělání bez talentové zkoušky a bez maturitní zkoušky v 1. kole přijímacího řízení	22. 4.–30. 4. 2018
Maturitní zkoušky (jarní zkušební období)	2. 5.–10. 6. 2018
Společná část maturitní zkoušky	
Didaktické testy a písemné práce (písemné nejdříve od 3. 4. 2018)	2. 5.–15. 5. 2018
Ústní zkoušky společné části	16. 5.–10. 6. 2018
Profilová část maturitní zkoušky	
Zkoušky profilové části před zkušební maturitní komisí	16. 5.–10. 6. 2018
Písemné zkoušky a praktické zkoušky	od 3. 4. 2018 (popř. i dříve)
Maturitní zkoušky (podzimní zkušební období)	3. 9.–20. 9. 2018
(Písemné zkoušky a praktické zkoušky profilové části je možné konat od 3. 4. 2018.)	
Závěrečné zkoušky v oborech vzdělání, v nichž se dosahuje stupně středního vzdělání	červen 2018
Závěrečné zkoušky v oborech vzdělání, v nichž se dosahuje stupně středního vzdělání s výučním listem	(termíny stanovuje ředitel školy)